

Joukkueurheilua harrastavien 7-9-vuotiaiden itsearvioitujen sosiaalisten taitojen yhteydet harrastusvuosiin, sukupuoleen ja ikään

Matias Vähätörmä

Kasvatustieteen kandidaatintutkielma

Kevätlukukausi 2020

Opettajan koulutuslaitos

Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Vähätörmä, Matias. 2020. Joukkueurheilua harrastavien 7-9-vuotiaiden itsearvioitujen sosiaalisten taitojen yhteydet harrastusvuosiin, sukupuoleen ja ikään. Kasvatustieteen kandidaatintutkielma. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. 54 sivua.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää 7-9-vuotiaiden joukkueurheilua harrastavien lasten itsearvioitujen sosiaalisten taitojen tason yhteys harrastettuihin vuosiin. Lisäksi tarkasteltiin vastaajien sukupuolien ja ikäluokkien eroja ja yhtäläisyyksiä itsearvioituissa sosiaalisissa taidoissaan.

Tutkimuksen kohdejoukko (n= 30) koostui Vantaan ja Jyväskylän koripallon harrastajista. Tutkimuksen aineisto kerättiin määrällisiä tutkimusmenetelmiä noudattaen strukturoidulla Webropol-kyselylomakkeella. Kyselyssä sosiaalisia taitoja mitanneet mittarit muodostettiin käyttäen apuna Goldsteinin (1980) kehittelemää kysymysjoukkoa. Kysymykset muokattiin joukkueurheilun kontekstiin. Aineiston analysointivaiheessa mittareiden kysymyksistä muodostettiin summamuuttuja, jotta päämuuttujan yhteyksiä ja eroja harrastettujen vuosien, sukupuolen ja iän välillä oli mahdollista tarkastella. Summamuuttujan yhteyttä harrastettuihin vuosiin tutkittiin Pearsonin korrelaatiokertoimella. Sukupuolen vaikutusta tutkittiin puolestaan Mann-Whitney U -testin avulla. Ikävuosien eroavaisuuksia sosiaalisissa taidoissa tutkittiin puolestaan Kruskal-Wallis -testillä.

Tutkimus osoitti, ettei harrastettujen vuosien ja itsearvioitujen sosiaalisten taitojen välillä ollut tilastollisesti merkitsevää yhteyttä, vaikka heikko riippuvuus olikin nähtävissä. Sukupuolten välillä ei ollut tilastollisesti merkitseviä eroja. Sen sijaan keskiarvojen tuloksista ilmeni, että pojat arvioivat omat sosiaaliset taitonsa heikommiksi kuin tytöt. Ikäluokkien välisessä tarkastelussa 7-vuotiaat arvioivat omat taitonsa hieman vahvemmiksi kuin 8- ja 9-vuotiaat, joiden keskiarvot olivat lähes identtiset, kuitenkin erot eivät olleet tilastollisesti merkitseviä.

Tämä tutkimus tuo arvokasta tietoa joukkueurheilun ja sosiaalisten taitojen tason yhteydestä harrastusvuosiin, sukupuoleen ja ikään. Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää esimerkiksi joukkueurheilun ohjaaja- ja valmentajakoulutuksessa. Lisäksi tutkimus avaa uuden ja laajemman tutkimusnäkökulman joukkueurheilun ja sosiaalisten taitojen yhteyden tutkimiseen.

Asiasanat: joukkueurheilu, sosiaaliset taidot, ryhmädynamiikka, yhteistyö, koripallo

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ

1	JOHDANTO	4
2	SOSIAALINEN KEHITYS KESKILAPSUUDESSA	6
	2.1 Keskilapsuus – kokonaisvaltaisen kehityksen aika	6
	2.2 Keskilapsuudessa kehittyvä suhde sosiaaliseen ympäristöön.....	7
3	SOSIAALISET TAIDOT JA VUOROVAIKUTUS RYHMÄSSÄ	9
	3.1 Sosiaaliset taidot ja vuorovaikutus.....	9
	3.2 Sosiaalinen hyväksyntä	11
	3.3 Ryhmä ja sen sosiaalinen rakenne	14
4	JOUKKUEURHEILUN KÄSITETTÄ JA KONTEKSTIA	16
	4.1 Sukupuoli- ja ikäerot joukkueurheilussa	16
	4.2 Joukkueurheilu, hyödyllistä vai hyödytöntä?	17
	4.3 Joukkueurheilu sosiaalisten taitojen oppimisen alueena	20
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	22
	5.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset.....	22
	5.2 Tutkimukseen osallistujat ja aineistonkeruu	23
	5.3 Tutkimusmenetelmä ja tutkimuksen mittarit.....	26
	5.4 Aineiston analyysi.....	27
	5.5 Eettiset ratkaisut.....	29
6	TULOKSET	31
	6.1 Harrastettujen vuosien yhteys itsearvioituihin sosiaalisiin taitoihin	31
	6.2 Sukupuolten väliset erot itsearvioituissa sosiaalisissa taidoissa	32
	6.3 Ikäluokkien väliset erot itsearvioituissa sosiaalisissa taidoissa	33
	6.4 Sukupuolitettujen ikäluokkien yhteydet ja erot itsearvioituissa sosiaalisissa taidoissa	34
7	POHDINTA	36
	7.1 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset.....	36
	7.2 Tutkimuksen luotettavuus ja jatkotutkimusideat	38
	LÄHTEET	42
	LIITTEET	48

1 JOHDANTO

Joukkueurheilun parissa koetaan lukuisia uusia sosiaalisia taitoja vaativia kohtaamisia. Koulun ohella joukkueurheilua voidaan pitää lapsen yhtenä kasvualustana, jonka yksi päätehtävistä on tukea lapsen sosiaalista kasvua (Forsman & Lampinen 2008). Joukkueurheilu vaikuttaa osaltaan yksilön psykofyysis-sosiaaliseen kasvuun sekä hänen arvomaailmansa vakiintumiseen. Joukkueurheilusta on tullut monille yksilöille hyvin keskeinen asia elämässään, minkä myötä se myös määrittelee heidän kasvuaan ja kehitystään suuressa määrin.

Urheilukulttuurilla on pitkät perinteet maailmanlaajuisesti. Suomessa urheiluseurojen tehtävänä on organisoida liikunta- ja urheilutoimintaa vauvasta vaariin (Lämsä & Mäenpää 2013, 73). Blomqvistin, Monosen, Kosken ja Kokon (2019) tekemässä tutkimuksessa kävi ilmi, että 62 % vastanneista 9–15-vuotiaista lapsista harrastaa liikuntaa urheiluseurassa. Kokon (2013, 126 ja 135) mukaan arvostus organisoitua liikuntakasvatusta kohtaan on lisääntynyt viime vuosikymmenten varrella ja nykyisin seuratoimintaa pidetään jo paikallisen kasvatuskulttuurin ilmentymänä.

Joukkueurheilussa tavoitellaan yhteisiä tavoitteita, joissa yhdessä onnistutaan tai epäonnistutaan. Joukkue koostuu kuitenkin yksilöistä, joten heillä jokaisella on myös oma sisäinen tai ulkoinen motivaationsa ja tavoitteensa lajin harrastamiseen. Jotta urheilujoukkue voi pystyä laatimaan yhteiset tavoitteet, on yksilöiden osattava käyttää sosiaalisia taitoja (esim. Goldstein 1980) apunaan yhteisten tavoitteiden muodostamiseksi ja saavuttamiseksi. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan syntymästä asti, ja urheiluryhmät antavatkin uudenlaisen oppimismahdollisuuden näiden taitojen harjoitteluun.

Sosiaalisten taitojen suhdetta sukupuoleen on tutkittu aiemmin 10–12-vuotiaiden koulukontekstissa (Pasanen & Pennanen 2012; Siekinen & Silander 1998). Joukkueurheilun vaikutusta sosiaalisten taitojen kehitykseen on puolestaan tutkittu hieman vanhemmilla ikäluokilla (esim. Kärkkäinen & Mettovaara 2016; Uusihaka 2018). Sen sijaan tutkimusta ei ole saatavilla 7–9-vuotiaiden joukkueurheilijoiden itsearvioitujen sosiaalisten taitojen yhteyksistä sukupuoleen,

ikäluokkaan tai varsinkaan harrastusvuosiin. Näiden edellä mainittujen perusteluiden ja pohdintojen myötä lisätutkimukselle löytyy paikkansa.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena onkin selvittää, löytyykö urheilun harrastusvuosien ja itsearvioitujen sosiaalisten taitojen väliltä yhteyttä. Lisäksi tarkoituksena on selvittää puoltaako tutkimus aikaisempia tutkimustuloksia sukupuolieroista ja löydetäänkö ikäluokkien väliltä tilastollisesti merkitseviä eroja itsearvioituissa sosiaalisissa taidoissa. Tutkimukseen osallistui 30 7-9-vuotiasta koripallonharrastajaa Vantaalta ja Jyväskylästä. He vastasivat strukturoituun Webropol-kyselyyn. Kyselyssä kerättiin taustatietojen lisäksi tietoa harrastajien itsearvioituista sosiaalisista taidoistaan. Aineisto analysointiin määrällisin menetelmin SPSS-ohjelmiston testejä hyödyntäen. Tämä tutkimus tuo arvokasta tietoa joukkueurheilun ja sosiaalisten taitojen tason yhteydestä harrastusvuosiin, sukupuoleen ja ikään. Tutkimuksen tulokset toimivat pohjana uusille ja laajemmille samaan aiheeseen liittyville tutkimuksille.

2 SOSIAALINEN KEHITYS KESKILAPSUUDESSA

2.1 Keskilapsuus – kokonaisvaltaisen kehityksen aika

Päästäksemme käsiksi lasten mielenmaisemiin ja ajatteluun, on hyvä tiedostaa kouluiässä tapahtuvat kehitysprosessit ja niiden vaikutukset lasten käyttäytymiseen ja ajatteluun erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Perinteisesti ihmisen kehitystä tarkastellaan erottelemalla fyysinen, sosiaalinen ja psyykkinen alue toisistaan. Näillä alueilla tapahtuvat muutokset ovat kuitenkin sidonnaisia toisiinsa, jolloin vaikutus on molemminpuolista. Ihmisen kehitys on kokonaisvaltainen prosessi, kun jokin kehityksen osa-alue kehittyy, muutos näkyy muillakin kehityksen alueilla. Esimerkiksi kävelemään oppiminen luokitellaan fyysiseksi oppimiseksi, mutta samalla lapsen psyykkinen ja sosiaalinen maailma avartuu paikan vaihtuessa. Lapsi alkaa kokea itsensä toimijana maailmassa. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 30.) Fyysinen kehitys avaa näin ollen mahdollisuuden kehittyä sekä sosiaalisesti että psyykkisesti.

Keskilapsuus eli ikävuodet 7–11 ovat ihmisen kehityksen kannalta äärimmäisen tärkeitä. Kyseisten vuosien aikana lapsen fyysinen kasvu, motorinen kehitys ja aivojen kypsyminen mahdollistavat monenlaisien uusien taitojen oppimisen niin koulussa kuin vapaa-ajallakin. Kouluiän alkaessa lapsessa alkaa näkyä itsenäistymisen merkkejä toiminnan tasolla, mutta varsinkin vielä ensimmäisillä luokilla aikuisen tuki ja turva ovat tavoiteltua toimintaa. Pikkuhiljaa vierelle syntyy toverisuhteita (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 32.) Toverisuhteissa tulleen palautteen avulla lapsen käsitys itsestään muovautuu todellisemmaksi.

Joukkueurheilussa tämänikäinen lapsi hakee alkuvaiheessa samanlaista tukea ja turvaa valmentajalta kuin kotiooloissa huoltajaltaan. Hyvin usein lapsi pitää valmentajaa suunnannäyttäjänä, jolloin hän saattaa matkia valmentajansa liikkeitä ja olemusta. Tällaiseen matkimiseen liittyvään oppimiseen on psykologi Albert Bandura kehitellyt mallioppimisen käsitteen (Crain 2016, 205). Lapselle selkeintä on aloittaa uuden lajitaidon oppiminen mallioppimisen kautta. Onhan

lapsi käyttänyt jo samankaltaista tapaa vauvaiän peilaamisvaiheessa, jossa hän peilaa vanhempansa toimintoja itseensä. Mallista oppimista jatkuu läpi elämän, mutta useasti sen rinnalle kehittyy yksilön omien kokemusten myötä skeemoja. Psykologi Jean Piaget kehitti teorian, jonka mukaan lapsi muodostaa oppimisprosessissa havaintojensa perusteella jäsentyneitä tieto- ja toimintakokonaisuuksia eli skeemoja. Skeemat kehittyvät joko sisällyttämällä vanhaan tietoon uusi tieto tai korvaamalla kokonaan vanha tieto uudella. (Beilin 1997, 122; Crain 2016, 122, 124) Tämän taidon kehittyessä lapsi pystyy itsesäätelymään harjoituksissa tehtäviä harjoitteita oman kehityksen kannalta sopiviksi. Turvallisten toverisuhteiden tullessa arkeen mukaan lapsi uskaltaa vähitellen irrottautua valmentajastaan ja huomaa päässeensä osaksi turvallista joukkuetta, jolloin omien sosiaalisten taitojen kasvattaminen voi alkaa. Keskilapsuuden aikana tapahtuvan koulun ja harrastustoiminnan takia lapsen ajattelun kehitys onkin hyvin vilkasta ja muuttuu moniulotteisemmaksi uusien kokemusten myötä.

2.2 Keskilapsuudessa kehittyvä suhde sosiaaliseen ympäristöön

Tutkimusaiheeni ollessa lapsen sosiaalisiin taitoihin viittaavaa on luontevaa syventyä keskilapsuudessa tapahtuvaan sosiaaliseen kehitykseen syvällisemmin. Sosiaalinen kehitys määrittää yksilön kehittymiseksi erilaisten ryhmien jäseneksi (Tapionlinna & Torn 2010). Varhaislapsuudesta lähtien yksilö tarvitsee muita ihmisiä ympärilleen rikastuttaakseen omaa psyykkistä ja fyysistä hyvinvointiaan. Samalla lapsi alkaa ymmärtämään kokemuksellisen tiedon siitä, että hän on täällä maailmassa muiden ihmisten kanssa. Lapselle kehittyy sosiaalinen peili, jonka avulla maailmankuva avartuu itsekeskeisyydestä poispäin. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 35–39.)

Sosiaalisten taitojen hankkiminen on olennainen askel lasten kehityksessä ja sillä on nähty olevan pysyviä vaikutuksia sosiaalisten kokemusten laatuun koko elämän ajan (Jamison, Forston & Stanton-Chapman 2012, 6, 11). 7–9 ikävuoi-

sina yksilön sosiaalinen maailma laajenee ja lapsi alkaa löytämään turvallisia toverisuhteita harrastuksien ja koulun parista. Kuuluminen toveriryhmään on lapselle tärkeää, kuitenkin sen mukana tulevat säännöt ja normit alkavat yhä enemmässä määrin säädellä yksilön käyttäytymistä. Vuorovaikutustilanteissa syntyvän suoran palautteen avulla lapsi muokkaa omaa itsetuntemustaan. Itsetuntemuksen lisääntyminen auttaa lasta ymmärtämään itseään kokonaisena psyko-fyysissosiaalisena ihmisenä.

Lapsen itsekeskeisyys vähenee huomattavasti kouluiässä lisääntyvän empatiakyvyn myötä (Autio & Kaski 2005, 38). Empatiataidon avulla lapsi kykenee ottamaan toiset huomioon aiempaa paremmin, ja ”minä ensin”-ajattelu jää takalalle myötäelämisen taidon lisääntyessä. Keskilapsuuden alkuvaiheessa lapsi saattaa kannella tovereistaan yhtä sun toista. Syynä tähän ei ole suinkaan hankaluuksien saaminen toiselle, vaan enemmänkin lapsen tarve saada vahvistus sille, että on ymmärtänyt esimerkiksi joukkueen käyttäytymissäännöt oikein. Sääntöjen soveltaminen käytäntöön tuottaa kuitenkin vielä hankaluuksia. Olisikin hyvä, että joukkueissa tehtäisiin yhdessä joukkueen omat säännöt. Näiden noudattaminen on lapselle helpompaa, kun hän on ollut itse niitä muotoilemassa.

3 SOSIAALISET TAIDOT JA VUOROVAIKUTUS RYHMÄSSÄ

3.1 Sosiaaliset taidot ja vuorovaikutus

Ihmisillä on jo aikojen alusta lähtien ollut tarve kuulua johonkin tiettyyn ryhmään. Ryhmä toimii vuorovaikutustaitojen ja muiden sosiaalisten taitojen harjoittamisen näyttämönä. Ryhmät koostuvat hyvin usein jollain tasolla samanhenkisistä, samassa tilanteessa tai asemassa olevista jäsenistä. Laine (2005, 195) luokittelee ryhmät ikäluokan, koululuokan, työyhteisön tai harrastusryhmän mukaan. Harrastusryhmiäkin on hyvin erilaisia, mutta kaikilla yksilöillä on tietoisesti tai tiedostamattomasti tavoitteenaan päästä kehittämään omia sosiaalisia sekä vuorovaikutustaitojansa, että samaan aikaan pysyviä toverisuhteita. Mieluisa harrastus toimii hyvänä motivaattorina sosiaalisten taitojen kehittämiseen.

Ihmisten välistä toimintaa kaikenlaisissa ympäristöissä on määritelty sosiaalisen vuorovaikutuksen käsitteellä (Kauppila 2005,19). Tämän yläkäsitteen alta löytyvät muun muassa sosiaaliset taidot ja sosiaaliset suhteet. Saatuamme viireille sosiaalisia suhteita pääsemme käyttämään ja oppimaan lisää erilaisia sosiaalisia taitoja. Sosiaaliset taidot määritellään yleisesti hyväksyttäväksi käyttäytymiseksi, jonka avulla ihmisten välinen rakentava vuorovaikutus on jatkuvaa (Gresham & Elliott 1990, 292; Kauppila 2005, 125; Laine 2005, 115). Nämä taidot ovat vuorovaikutukseen ja ympäristöön liitettävissä, sillä vastavuoroisuus ja oikea ajoitus ovat vuorovaikutustilanteiden onnistumisen kulmakiviä. (Merrell & Gimpel 1998).

Jokaisella meistä on omat näkemyksemme siitä, minkälaisia sosiaalisia taitoja tarvitsemme eri vuorovaikutustilanteissa. Usein opittujen mallien avulla muokkaamme omaa käyttäytymistämme ja sosiaalisuuttamme kyseisen ryhmän tarpeiden mukaisiksi. Jokaisella on omanlaisensa sosiaalisen käyttäytymisen malli, joka on muovautunut oman temperamentin ja elämän historian pohjalta

(Merrell & Gimpel 1998). Sosiaalisten taitojen omaksumisen pohjautuessa oppimiseen on se hyvin merkittävä prosessi ihmisen kehitykselle ja kasvulle. Toisesta näkökulmasta ajateltuna sosiaalisia taitoja vaaditaan nyky-yhteiskunnassa kaikkialla. Tämän takia koulujen opintosuunnitelmissakin painotetaan sosiaalisten taitojen oppimisen tärkeyttä.

Liikunnan ja sosiaalisten taitojen oppimisen yhteyttä voisi tarkastella monimuotoisena vuorovaikutusprosessina, jossa psyykkiset, sosiaaliset ja biologiset tekijät sekä tilanneseikat otetaan huomioon. Liikunta tarjoaa paljon sosiaalisia vuorovaikutustilanteita ja onkin yksi motivoivimmista keinoista kasvattaa omia vuorovaikutustaitoja. Kun yksilöllä on hauskaa, oppiminenkin tuntuu vähemmän raskaalta tapahtumalta. Parhaimmillaan liikunta antaa mahdollisuuden oppia itseohjautuvuutta, ryhmätyöskentelytaitoja ja tulemaan toimeen kaikkien ihmisten kanssa (Hämäläinen ym. 2015, 24-25).

Sosiaaliseen vuorovaikutukseen liittyy näiden kaikkien kohtien lisäksi konteksti eli tilanne tai paikka, joka luo edellytykset kyseiselle vuorovaikutustilanteelle (Kauppila 2005, 20, 26). Onhan aivan eri tilanne keskustella urheilujoukkueen yhteisistä säännöistä liikuntasalissa kuin yksitellen vanhempien kanssa.

Sosiaalisten taitojen lukumäärän ollessa suuri on kehitelty sosiaaliset perustaidot. Nämä taidot toimivat edellytyksenä monimutkaisimmille ja kehittyneemmille sosiaalisille taidoille. Sosiaaliin perustaitoihin voidaan luokitella Kauppilan (2005,127) sekä Greshamin ja Elliotin (1990, 294) mukaan itsensä esittäminen, muiden kuunteleminen, keskustelun aloittaminen ja lopettaminen, kysyminen, kiittäminen, kohteliaisuuksien esiin tuominen ja avun pyytäminen. Hieman yllättäen näihin perustaitoihin eivät kuulu tunnetaidot, jotka ovat kuitenkin aina läsnä ollessamme vuorovaikutustilanteessa. Näitä ovat muun muassa tunteiden ja kiintymyksen tunnistaminen ja ilmaisu. Joukkueurheilussa nämä kaikki taidot ovat läsnä tavalla tai toisella, ja niiden esiin tuominen pitäisikin olla enemmän ryhmää rikastavaa toimintaa. Stressinsietotaidot ja jonkinlaiset suunnittelutaidot ovat yhtä lailla tärkeässä roolissa ollessamme osa joukkuetta. Käyttämällä näitä taitoja ja olemalla yhtenäinen ryhmä päästään yli hankalienkin tilanteiden.

Joskus sosiaalisia taitoja saatetaan käyttää väärin. Tällöin puhutaan sosiaalisen dilemman käsitteestä. Se on tilanne, jossa yhden joukkueen tai ryhmän jäsenen kannalta järkevin toiminta johtaa lopuille jäsenille epäedullisen tuloksen (Hogg & Abrams 1993, 95). Tämä luo ryhmän osapuolten välille kilpailua, mikä ei aina ole lopulta huono asia. Terve kilpailu nimittäin saattaa motivoida toisia pelaajia kehittymään siinä samalla. Vaarana on, että kilpailun tuoksinassa joukkue unohtaa yhteistoiminnan. Kilpailun ja yhteistoiminnan ollessa tasapainossa tilanne on ryhmän kehittymisen kannalta otollisin. Laine (2005, 121) korostaakin, että jo evoluutionkin kannalta tällainen toiminta on hyödyllinen sosiaalisten taitojen kehitykselle sekä yksilön että ryhmän näkökulmaa tarkasteltaessa.

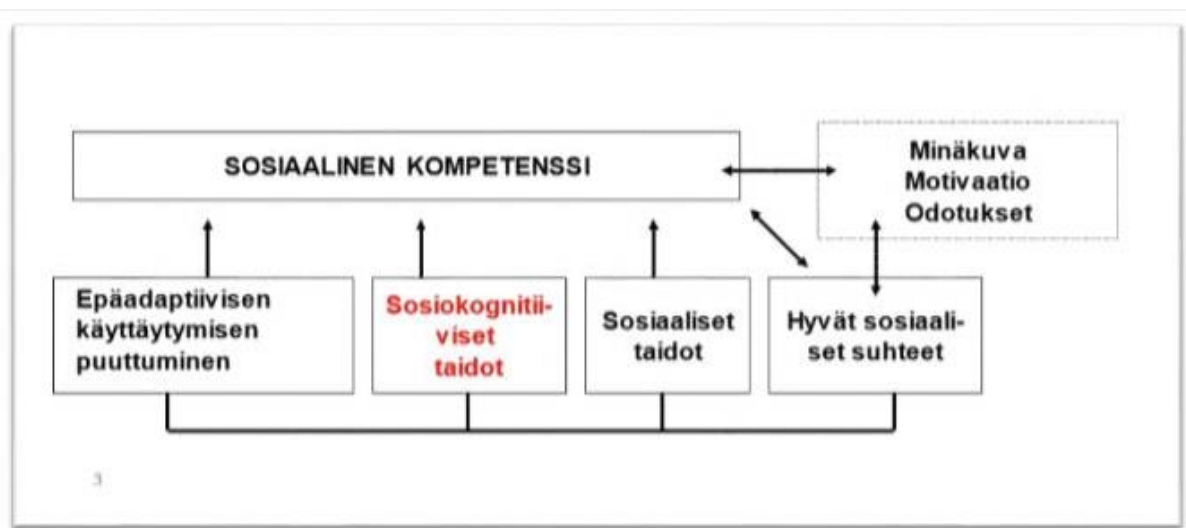
Puhuttaessa sosiaalisista ja vuorovaikutustaidoista ei saa unohtaa yksilön minäkäsityksen kehitystä ja sen vaikutusta vuorovaikutustilanteisiin sekä siihen liittyvää moraalista kehitystä. Ollessamme mukana hyvin erilaisissa vuorovaikutustilanteissa saatamme saada uusia näkökulmia ja ajatuksia. Näiden tilanteiden jälkeen yksilön oma moraalijajattelu kehittyy ja yksilön oma moraalinen autonomia eli henkilökohtaisen arvoperustan rakentuminen rikastuu (Kallio 2016, 30–32). Yksilön minäkäsityksen ja itsetunnon muodostumiseen vaikuttaa yhtenäisönä lähtökohtana sosiaalinen puoli. Kun ihminen saa toisilta ihmisiltä arvostusta, hänen minäkuvansa kehittyy positiivissävytteiseksi. Tämän avulla yksilö alkaa uskoa itseensä ja omiin kykyihinsä ja motivaatio kasvaa. Ilman motivaatiota emme jaksakaan kovin kauaa kehittää omia (sosiaalisia) taitojamme.

3.2 Sosiaalinen hyväksyntä

Ryhmän jäsenillä on aina tavoitteenaan tulla hyväksytyiksi ryhmään. Lisäksi heillä on jollain tasolla tavoitteenaan päästä käyttämään omia kykyjään, osaamistaan ja hyödyntää käytössä olevia resursseja ryhmän tarpeiden mukaan. Monelle lapselle harrastustoiminnan suurin tavoite on rakentaa toimivia ystävyysuhteita joukkueetovereidensä kesken. Tällaista sosiaalisen pätevyyden kokemusta kutsutaan sosiaalisiksi kompetenssiksi (Junttila 2010, 33–35; Poikkeus 2008, 126).

Sosiaaliselle kompetenssille on olemassa hyvin monenlaisia määritelmiä. Kirjallisuudessa ja tutkimusartikkeleissa yksilön vuorovaikutustaidoista käytetään vaihtelevasti sosiaalisen kompetenssin, sosiaalisten taitojen ja sosioemotionaalisen kompetenssin käsitteitä. Sosiaalisen kompetenssin käsitteestä ei ole sen laaja-alaisuuden takia yhtä yleisesti hyväksyttyä määritelmää (Laine 2005, 116).

Rubin ja kumppanit (1998, 645) tiivistävät sosiaalisen kompetenssin kyvyksi saavuttaa yksilön omia tavoitteita sosiaalisessa vuorovaikutuksessa ja samanaikaisesti ylläpitää positiivisia suhteita muihin ryhmän jäseniin eri tilanteissa ja aikoina. Yksilön kykyä tasapainotella omien tarpeiden ja tavoitteiden sekä muiden jäsenten aiheuttamien seuraamuksien kanssa pidetään merkittävänä taitona. Omiin tavoitteisiin täytyy päästä vain hyväksyttävillä keinoilla, ei rikkomalla yhteistä ryhmähenkeä, vaan täytyy olla tietoinen sekä ryhmän ja ympäristön kulttuurista että normeista ja säännöistä. Lapsen näkökulmasta ajateltuna hyvää sosiaalista kompetenssia on toiminta, jossa hän onnistuu luomaan turvallisia ystävyyssuhteita, ratkaisemaan ristiriitoja ilman väkivaltaa, suunnittelemaan tulevaisuutta ja olemaan avuksi itselleen ja muille ryhmäläisille. (Orpinas & Horne 2006, 108.) Poikkeus (2008, 126–127) kuvaa sosiaalista kompetenssia puolestaan moniulotteisena kokonaisuutena, jossa näitä kaikkia ulottuvuuksia pitäisi tarkastella yhtä aikaa (kuvio 1).

KUVIO 1. Sosiaalinen kompetenssi Poikkeuksen mukaan (2008,127)

Toisaalta lapsuusiän tärkein yksittäinen tavoite on olla osana palkitsevaa vuorovaikutustilannetta. Luokkayhteisön säännöt ja normit luovat rajat sosiaaliselle käyttäytymiselle. Esimerkiksi on suotavaa odottaa omaa vuoroa, tarjota apua, mutta nimittely eikä varsinkaan kiusaaminen ole suotavaa. (Poikkeus 2008, 120–130.) Lähes identtiset säännöt ja normit pätevät myös lasten joukkueurheilussa. Hyvin usein joukkue rakentaa yhdessä sääntönsä ja tapansa toimia. Näiden avulla yksilöt pystyvät itsekin säätelemään omaa käyttäytymistään kaikkien osapuolten yhteisen hyvän ylläpitämiseksi. Joukkueurheilua harrastavat saattavat usein tulkita joukkueen toimintatavat hyödyllisiksi myös omaa arkielämäänsä ajateltuna, eivätkä he pidä niitä leimaavina, kuten ulkopuolinen voi asian tulkita.

Toinen hyvin keskeinen käsite sosiaalisesta hyväksynnästä puhuttaessa on sosioemotionaalinen kompetenssi. Tähän käsitteeseen liitetään sosiaalisen kompetenssin lisäksi vahvana lisäyksenä ihmisen persoona ja hänen tunne- ja itsesäätelytaitonsa. Tunteiden säätely ja niiden hallinta sekä omien että ryhmäläisten tunteiden tunnistaminen ja niiden ymmärtäminen ovat esimerkkejä näistä taidoista. Monessa yhteydessä mainitaan sosioemotionaalinen kompetenssi hyvin laajana käsitteenä, perustuuhan se varhaislapsuuden vuorovaikutussuhteisiin (Poikkeus 2008, 132; Rubin ym. 1998, 643–648). Se luo vankan pohjan yksilön itsetunnolle, kiintymyssuhteille ja minäkuvalle. Toisaalta se luo pohjaa myös yksilön odotuksille ja osallisuudelle. Lapsen tiedot, taidot ja asenteet nyt ja tulevaisuudessa ovat puolestaan perustana lapsen hyvinvoinnille ja sopeutumiselle ryhmän sisällä. (Laine 2005, 12–20; Salmivalli 2005, 15.)

Sosiaalinen havainnointi pohjautuu henkilökäsityksien muodostumiseen jäsenten välillä. Käsitteisiin vaikuttavat sekä ryhmän sisäinen vuorovaikutus ja kommunikaatio että ajan pysyvyys. Yksilön oman tai ryhmän jäsenten vertailun kautta jokaiselle ryhmäläiselle muovautuu oma sosiaalinen status ja rooli ryhmässä. Tämän avulla yksilön on helpompi toimia kyseisessä ryhmässä ja kehittää omia taitojaan. (Laine 2005, 124.) Joukkueurheilussa sosiaalisen hyväksynnän merkitys on suuri, varsinkin mitä nuoremmissa ikäluokista puhutaan. Kun uusi pelaaja tulee mukaan kokeilemaan uutta harrastusta, häntä varmasti jännittää.

Valmentajan tehtävänä onkin ottaa uusi pelaaja vastaan avoimin mielin ja pitää huoli siitä, että hän pääsee harjoitusten aikana tutustumaan mahdollisimman moneen joukkueen jäseneseen. Positiivisen ensivaikutelman luominen poistaa uudelta tulokkaalta stressiä. Voimme nähdä, kuinka jännitysaspekti poistuu hänen kehostansa ja lapsen valtaa halu oppia ja nauttia urheilun riemusta. Pikkuhiljaa lapsi alkaa tuntea itsensä osaksi joukkuetta, jolloin alussa mainittu hyväksymisen turvallisen ryhmän jäseneksi on tapahtunut.

3.3 Ryhmä ja sen sosiaalinen rakenne

Ryhmä on ihmisjoukko, jossa ryhmän jäsenet pääsevät käyttämään ja vahvistamaan omia sosiaalisia taitojaan. Kopakkala (2008, 36) mainitsee ryhmän tunnusmerkeiksi muun muassa koon, yhteiset säännöt ja roolituksen. Kun ryhmällä on yhteinen tavoite, jonkin verran vastavuoroista vuorovaikutusta ja tietoa siitä, ketkä ryhmään kuuluvat, on ryhmän ero muihin satunnaisiin verkostoihin merkittävä. Harrastejoukkue on yksi selkeä esimerkki tällaisesta yhteisöstä.

Ensi askel ryhmän muodostumiseen tapahtuu ihmisten välisen vuorovaikutuksen avulla (Jauhiainen & Eskola 1994, 69). Tämän takia joukkueurheilussaakin tehdään paljon harjoitteita, joiden tarkoituksena on parantaa joukkueen ryhmädynamiikkaa ja saada aikaan hyväksynnän tunteita. Ryhmän sisällä tapahtuu paljon erilaisia tunteita ja tilannearvioita. Joskus nämä saattavat roihahtaa, jolloin mitataan ryhmän kykyä selvittää asiat puhumalla. Hyvässä ryhmässä konflikteja tulee, mutta niistä pystytään keskustelemaan avoimesti ja löytämään paras ratkaisu ryhmän etua ajatellen. Olemalla läsnä tällaisissa tilanteissa opimme muista ja itsestämme ja hyödynnämme oppimaamme vastaisuudessa. Omat sosiaaliset taitomme eivät synny tyhjästä, vaan oman kokemusmaailmamme kautta muokkaamme niitä joka hetki.

Ryhmän jäsenyydelle voidaan löytää erilaisia merkityksiä, mutta pääasiassa ryhmä perustuu jäsenten yhteisiin intresseihin. Joukkueurheilussakin yksilöllillä on erilaisia motiiveja ryhmään liittymisestä. Yksi haluaa iloita urheilusta, toinen on mukana tutustuakseen uusiin ihmisiin ja kolmannelle ryhmä tarjoaa

mahdollisuuden päästä vaikuttamaan ja verkostoitumaan. Tärkeintä on, että jokaisella joukkueen jäsenellä on oma vaikuttimensa, jonka avulla hän haluaa jatkaa ryhmässä.

Jäsenten keskinäinen vertailu vaikuttaa ryhmän sosiaalisen rakenteen muodostumiseen. Sosiaalinen rakenne on siis ryhmädynaaminen ilmiö. Paremmuuden arvioinnin kautta ryhmässä tapahtuu vertailua eli preferointia (Peltola 2016, 25). Urheilujoukkueen sisällä preferointi ohjaa joukkuetta toimimaan tehokkaammin ja tavoitekeskeisemmin. Joukkueen sisällä roolisuhteet vaihtelevat, mutta niiden täytyy olla hyväksytyt ja tiedostettu asia, jotta joukkue voi toimia ja menestyä yhdessä. Valtasuhteet eivät saa olla selvästi näkyvillä, mutta näennäisesti ne näkyvät esimerkiksi joukkueen kapteenilla. Kapteenin vallankäytön pitää olla koko joukkueen yhteisiin arvoihin ja ajatuksiin pohjautuvaa ja tavoitteita kohti johtavaa toimintaa. Onneksi yleensä kapteeni valitaankin ryhmän kesken, jolloin parhaiten koko ryhmän etua ajava henkilö valitaan. Tällainen demokraattinen päätös luo ryhmään yhteenkuuluvuudentunnetta.

4 JOUKKUEURHEILUN KÄSITETTÄ JA KON- TEKSTIA

4.1 Sukupuoli- ja ikäerot joukkueurheilussa

Tytöt ja pojat leikkivät yleensä mielellään ryhminä kouluiän alkupuolella. Yleisesti pojat pitävät ajan viettämisestä enemmän isossa joukossa, kun taas tytöille on hyvin yleistä olla enemmän parhaan ystävän kanssa kahden (Rantala 2018). Näissä tilanteissa vuorovaikutus ja sosiaalisten taitojen käyttäminen on hyvin erilaista. Kahden kesken keskustelu on vastavuoroista ja vuorottelevaa, kun taas isommassa joukossa ryhmän roolitukset säätelevät hyvin pitkälti vuorovaikutustilannetta. Rantalan (2018) sekä Reinikaisen (2013) mukaan vanhemmat ajavatkin lapsia tiedostamattaan näihin piireihin esimerkiksi kehottamalla poikaa menemään leikkimään pihalle muiden kanssa ja tyttöä kutsumaan jonkun ystävän heille leikkimään. Lisäksi Heikintalon ja Viiasen (2010, 70–71) tutkimuksessa havaittiin myös, että jo päiväkotikäistenlasten sosiaalisten taitojen arvioinnissa ulkopuoliset arvioijat näkivät tytöt sosiaalisesti taitavampina kuin pojat. Nämä kaikki edellä mainitut tulokset voivat johtaa siihen, että lasten käsitys ja tieto sosiaalisesti taitavasta toiminnasta erilaistuu jo lapsuudesta alkaen.

Monissa joukkueurheilulajeissa kuten pallopeleissä harjoitukset ovat joko poikien tai tyttöjen välillä. Tähän syyksi on määritelty ainaiset fyysisen kehityksen erot eri sukupuolten välillä. Eron ymmärtää, mitä vanhemmaksi ihminen kasvaa. Toisaalta vielä koulun alaluokilla liikuntatunnitkin ovat yhteisiä, joten satunnaiset yhteiset joukkueharjoitukset voisivat tuoda uuden ja toivotun lisän harjoituksiin.

Ikä on vain numero, mutta hyvin usein vanhempi ihminen on kokenut ja käyttänyt enemmän sosiaalisia taitojaan verrattuna nuorempaan ihmiseen. Tämä ei suinkaan tarkoita sitä, ettei nuorempi osaisi käyttää sosiaalisia taitojaan tilanteeseen sopivalla tavalla. Vanhemmalla saattaa olla vain enemmän kokemuksia ja kosketuspintaa, mikä luo parempaa pohjaa sosiaalisten tilanteiden hallinnalle ja niissä kommunikoinnille.

Lapsen sosiaalisten taitojen kehitys kytkeytyy osaltaan myös yhteiskunnan ja yhteisön arvoihin ja moraalikäsitteeseen. Aikuisilta opitut arvot ja normit ohjaavat kouluikäistä lasta hyväksymään tai paheksumaan tiettyjä ihmisten ominaisuuksia ja toimintoja. Oikean ja väärän erottaminenkin kehittyy yksilöllä elämäkokemusten aikana, minkä avulla yksilön oma moraalikäsite muovautuu (Crain 2016, 159). Moraalin kehityksessä tärkeintä on yksilön oman arvioinnin ja pohdinnan lisääntyminen. Ympärillä oleva kulttuuri ja aikuisten käsitykset luovat pohjan lapsen moraalien kehitykselle. (Autio & Kaski 2005, 36.) Mikäli aikuisellakaan ei ole selkeää käsitystä oikeasta ja väärästä, miten voidaan olettaa lapselle muodostuvan tällainen, kun ei ole pohjaa, johon rakentaa.

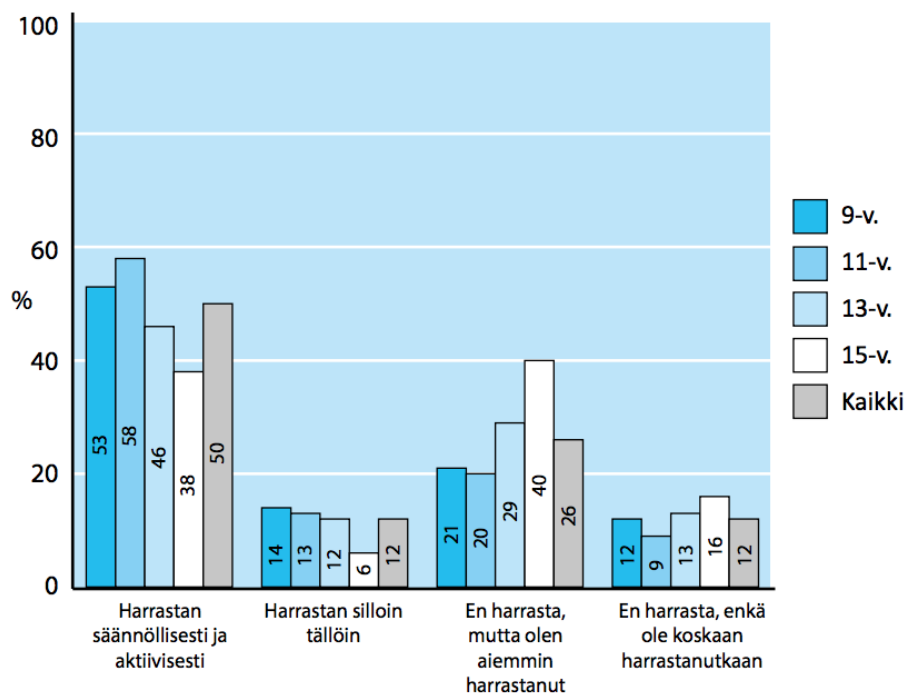
Sosiaalisen osaamisen hankkiminen on näin ollen olennainen askel lasten kehityksessä. Se antaa yksilölle mahdollisuuden kehittää omaa minäkuvaansa, käsitystä itsestään ja moraalistaan, mutta ennen kaikkea mahdollisuuden tulla kuulluksi. Näillä kokemuksilla on pysyvä vaikutus yksilön sosiaalisten kokemusten laatuun elämän jatkuessa.

4.2 Joukkueurheilu, hyödyllistä vai hyödytöntä?

Joukkueurheilun pariin päädytään useasti tovereiden vaikutuksen kautta. Joukkueeseen päästessään yksilö tutustuu uusiin tovereihin. Toverit, vertaiset ja ystävät olivat myös Kärkkäisen ja Mettovaaran (2016) sekä Uusihakan (2018) tutkimuksissa vastaajien mielestä tärkein yksittäinen tekijä omien sosiaalisten taitojensa kehittymiselle joukkueurheilussa. Toverit vaikuttivat myös suuresti siihen, miksi joukkueurheilun pariin oli päädytty ja siellä pysytty.

Yhä useampi vanhempi houkuttelee lastaan joukkueurheilun pariin. Syynä tähän ovat vanhempien omat positiiviset kokemukset joukkueurheilusta tai koulupuheella syntynyt positiivinen skeema joukkueurheilun hyödyistä. Urheiluseurojen aktiivinen kouluissa käyminen on tuonut lisää harrastajia joukkueurheilun pariin. Blomqvistin ja kumppaneiden (2018) tutkimuksessa 62 % tutkittavista 9–15-vuotiaista lapsista harrasti liikuntaa urheiluseurassa. Suurimmat pro-

senttiosuudet saavuttivat 11- ja 9-vuotiaat (ks. kuvio 2). Työ on vielä pahasti kesken, sillä yhä useampi lapsi ei harrasta tarpeeksi liikuntaa, mikä taas johtaa yhteiskunnallisiin ja terveyttä raastaviin ongelmiin (Kansallinen liikuntatutkimus 2005–2006; Liikuntatutkimus 2009–2010).

KUVIO 2. Urheiluseuraharrastaminen iän mukaan (n= 5683) (%) (Blomqvist, Mononen, Koski & Kokko 2019, 50)

Miksi sitten joukkueurheilua kannattaisi harrastaa? Ensimmäisenä jokaiselle tulee mieleen terveyttä edistävät vaikutukset. Liikkuminen yleensäkin vähentää stressiä, parantaa unenlaatua, lisää jaksamista ja fyysistä aktiivisuutta (Bergeron 2007, 29,34; Boone & Leadbeater 2006, 13; Pawlowski, Schuttof, Downward & Lechner 2018, 10–12). Kuitenkin joukkueharjoitusten ollessa liian myöhään illalla unirytmii voi sekoittua. Onneksi juuri nuoremmilla harrastusjoukkueilla on yleensä harjoitukset alkuillasta, jotta nukkumaanmeno aika ei pääsisi venymään kohentuneen vireystilan takia. Tästä yhtälöstä kiittää myös lapsen oma koulujaksaminen, sillä unen määrä ja laatu vaikuttavat vireystilaan ja sitä myötä kaikenlaiseen oppimiseen.

Kiusaamiselementti on valitettavasti myös mahdollinen samalla tavalla joukkueurheilussa kuin minkä tahansa muunkin sosiaalisen ryhmän sisällä. Joukkueurheilussa pätevät samat säännöt kiusaamisen suhteen kuin myös koulussa. Satunnainen kiusoittelu tai tilannekohtaiset erimielisyydet kuuluvat osaltaan osaksi kehittyvän ryhmän toimintaa. Jos toiminta on kuitenkin toistuvaa, tarkoituksenmukaista ja kohdistuu usein samaan henkilöön, aletaan puhua kiusaamisesta (Pasanen & Pennanen 2012). Valmentajat muistuttelevat ja rohkaisevat tasasin väliajoin junioreilleen, että valmennettavat uskaltaisivat heti kertoa joko suoraan valmentajilleen tai huoltajilleen, jos ovat nähneet tai tuntevat tulensa itse kiusatuiksi. Tällä tavalla joukkueurheilussakin pyritään kaikin keinoin ehkäisemään kiusaamistilanteiden syntymistä.

Organisoidussa joukkueurheilussa opitaan lisäksi arvokkaita liikuntataitoja, joita lapsi saattaa hyödyntää omassa aktiivisessa elämässään nyt ja tulevaisuudessa. Eischbergin (2004) tutkimuksessa selvisi lisäksi, että fyysinen aktiivisuus auttaa lapsia kehittämään heidän johtajuustaitojansa, stressinsietoaan ja empatiakykyään. Psykologisesta näkökulmastakin tarkasteltuna joukkueurheilulle on löydetty monissa tutkimuksissa paljon positiivisia vaikutuksia. Se luo yksilölle mahdollisuuden kehittää itsetuntoaan, itsetutkiskelua ja lisää elämäntyytyväisyyttä (Boone & Leadbeater 2006; Harrist & Witt 2012; Nauert 2018.) Joukkueen onnistuessa yhdessä tavoitteissaan, yksilön elämäntyytyväisyys ja it-seluottamus kasvavat.

Kilpailuelementti on läsnä joukkueurheilussa, mutta seuroilla täytyy olla resurssit siihen, että lapsi saa urheilla pelkästä liikkumisen ilosta. Kilpailuvietti on monelle lapselle tervetullut piirre itsessään. Sen avulla lapsen on mahdollista saada lisämotivaatiota tekemiseen ja harjoitteluun. Pelit ovat monelle joukkueurheilun suola; ovathan ne tilanteita, joissa mitataan joukkueen oppimia taitoja realistisessa kilpailutilanteessa. Kuitenkin joskus voitonhalu on niin kovaa, että siitä aiheutuu lapselle lisästressiäkin (Bogart, Lund & Rottenstein 2018, 157). Juniorijoukkueissa tällaista tilannetta ei saisi syntyä, vaan tärkeintä on yhteishengen ja positiivisten kokemusten luominen liikunnan ilon kautta. Myöhemmällä iällä ehtii varsin hyvin harrastaa tulosurheilua ja totista kilpaurheilua.

Joukkueurheilu ei olisi nykyään mitään ilman valmentajan ammattitaitoa. Juniorivalmentajan/-ohjaajan rooli on muuttunut kasvattaja-ajattelun suuntaan, ja osaamisessa korostuukin elämässä tarvittavien taitojen opettaminen ja vuorovaikutustaitojen ylläpitäminen (Hämäläinen 2012, 49–52). Harjoitusten suunnittelun ja organisointitehtävien lisäksi ohjaajien ja valmentajien tiedetään ottavan vastuuta joukkueen yksilöiden psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista. Samalla he kasvattavat yksilöitä myös urheilun ulkopuoliseen elämään.

4.3 Joukkueurheilu sosiaalisten taitojen oppimisen alueena

Sosiaalinen kehittyminen tapahtuu kaikilla elämänoilla, eikä joukkueurheilu ole poikkeus. Joukkueessa tapahtuvien toverisuhteiden kautta yksilö voi päästä kehittymään sosiaalisesti. Urheiluseurat luovat merkityksiä ja yhteisöllisyyttä sekä tukevat nuorta urheilijaidentiteettinsä muodostumisessa (Tiirikainen & Konu 2013, 33). Sosiaalisten taitojen kehittyminen ei tapahdu hetkessä, ja niiden säätely onkin elinikäinen prosessi. Joukkueurheilussa jokaisen pelaajan tavoitteena on löytää itselleen oma rooli joukkueessa. Joukkueurheilua voidaankin pitää yhtenä suurvälineenä sosiaalisten taitojen harjoittamiseen. Telaman ja Polven (2005, 628–634) mukaan joukkueurheilussa tapahtuu yhteistyötä, jolla on myönteisiä vaikutuksia lapsen sosiaaliselle ja sosiaalisten taitojen kasvulle. Joukkueurheilussa esiintyvän sosiaalisen kasvun näkökulmasta positiivisten ominaisuuksien kehittyminen on yhteyksissä yksilön parempaan yhteistyötaitoon, omatoimisuuteen ja päätöksenteon mahdollisuuksiin.

Sosiaalinen vuorovaikutus on ennen kaikkea verbaalista kommunikointia, mutta tilanteeseen liittyy osaltaan myös nonverbaalinen taso. Silloin yksilö havainnoi ja tulkitsee oman joukkueensa kommunikaatiota vihjeitä apuna käyttäen. Vartalon liikkeet, äänen sävy ja ilmeet ovat muun muassa oivia esimerkkejä nonverbaalisesta viestinnästä. Koripallo perustuu hienoimmillaan yksilöiden täydelliseen yhteistyöhön. Jokainen harjoitus ja pelitilanne käsittävät lukuisia verbaalisia ja nonverbaalisia hetkiä joukkueen jäsenien välillä. Pelaajien ja valmentajien keskinäisellä kyvyllä tulkita toisiaan saadaan aikaan lisää positiivista

ilmapiiriä ja yhteenkuuluvuudentunnetta. Joukkueurheilun parissa yksilö oppii kunnioittamaan vastustajaansa ja tärkeitä tiimitaitoja, kuten kommunikointia ja toisten hyväksymistä (Seefeldt & Ewing 1997). Lisäksi opitaan ajanhallintataitoja, joiden merkitys jatkoon kannalta on sanoin kuvailemattoman tärkeää, aikuisen elämän perustuessa hyvin pitkälti aikatauluttamiseen. Parhaimmillaan joukkueurheilu antaa yksilölle mahdollisuuden olla oma itsensä, näyttää tunteitaan, ilmaista ajatuksiaan sekä turvallisesti onnistua ja epäonnistua yhdessä.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

5.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää 7–9-vuotiaiden joukkueurheilua harrastavien lasten itsearvioitujen sosiaalisten taitojen tason yhteys harrastettuihin vuosiin. Lisäksi tutkimuksessa tarkasteltiin myös vastaajien sukupuolien ja ikäluokkien eroja ja yhtäläisyyksiä itsearvioituissa sosiaalisissa taidoissaan. Johdannossa mainituissa aiemmissa tutkimuksissa löytyy jonkin verran tietoa joukkueurheilua harrastaneiden henkilöiden sosiaalisten taitojen kehityksestä, mutta ikähaarukka on ollut näissä tutkimuksissa yläkoululaisista aina täysikään saakka. Hieman vanhempien lasten sosiaalisista taidoista ja niiden kehityksestä on koulun näkökulmasta katsottuna tarjolla tutkimustietoa. Näin ollen aiempaa tutkimustietoa ei juurikaan löydy tämän tutkimuksen kohderyhmän sosiaalisista taidoista joukkueurheilun kontekstissa. Tämän vuoksi tutkimukselle on paikansa. Tutkimus aihe kiinnosti tutkijaa myös henkilökohtaisesti tutkijan oman koulutuksen, valmennustyön ja joukkueurheilutaustan takia. Koripallo valikoitui tutkittavaksi joukkueurheilulajiksi juuri tutkijan oman harrastustaustan ja myös kotimaassamme urheilulajin viime vuosien huiman harrastajamäärän nousun myötä.

Tutkimukseen osallistuneelle tutkittavalle tämä kysely oli hyvä mahdollisuus pysähtyä hetkeksi miettimään omia sosiaalisia taitojaan ja sen kautta löytämään uutta ja tavoiteltavaa toimintaa. Tutkimukseen osallistuminen saattoi myös auttaa huoltajaa ymmärtämään oman lapsensa sosiaalisten taitojen itsearvioinnin tasoa paremmin. Tutkimuksen tuloksista nousevat tiedot auttanevat tunnistamaan ja ymmärtämään joukkueurheilun tärkeyttä lasten sosiaalisenkin kehityksen näkökannasta. Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää vastaisuudessa valmennus- ja ohjaustyössä ja sen kehittämisessä sekä mahdollisesti valmentaja- ja ohjauskoulutuksissa materiaaliosana.

Näiden ajatusten, tavoitteiden ja edellä esitellyn teoriatiedon perusteella tutkimuskysymyksiksi valikoituivat seuraavat:

1. Onko harrastusvuosilla yhteyttä joukkueurheilua harrastavien lasten itsearvioituihin sosiaalisiin taitoihin?
2. Onko sukupuolella vaikutusta joukkueurheilua harrastavien lasten itsearvioituihin sosiaalisiin taitoihin?
3. Eroavatko 7-, 8- ja 9-vuotiaiden joukkueurheilua harrastavien lasten itsearvioidut sosiaaliset taidot toisistaan?

Tutkimukseen valikoitujen tutkimuskysymysten perusteella tutkimukselle asetettiin seuraavat hypoteesit:

1. Lasten sosiaalisten taitojen ja harrastusvuosien välillä on löydettävissä selkeä positiivinen tilastollisesti merkitsevä yhteys.
2. Lasten itsearvioituilla sosiaalisilla taidoilla löydetään vaikutusta sukupuoleen siten, että tytöillä sosiaalisten taitojen taso on korkeampi kuin pojilla.
3. Lasten itsearvioituista sosiaalisista taidoista on löydettävissä eroja niin, että iän myötä sosiaalisten taitojen taso on kasvussa.

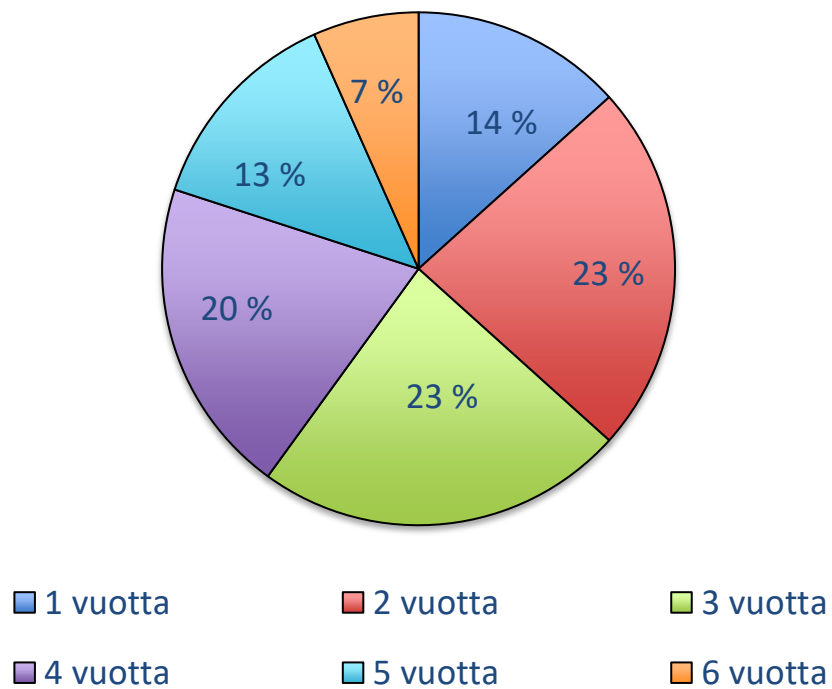
Nämä hypoteesit asetettiin tähän tutkimukseen aiempien tutkimustulosten ja tutkijan omien oletuksien pohjalta.

5.2 Tutkimukseen osallistujat ja aineistonkeruu

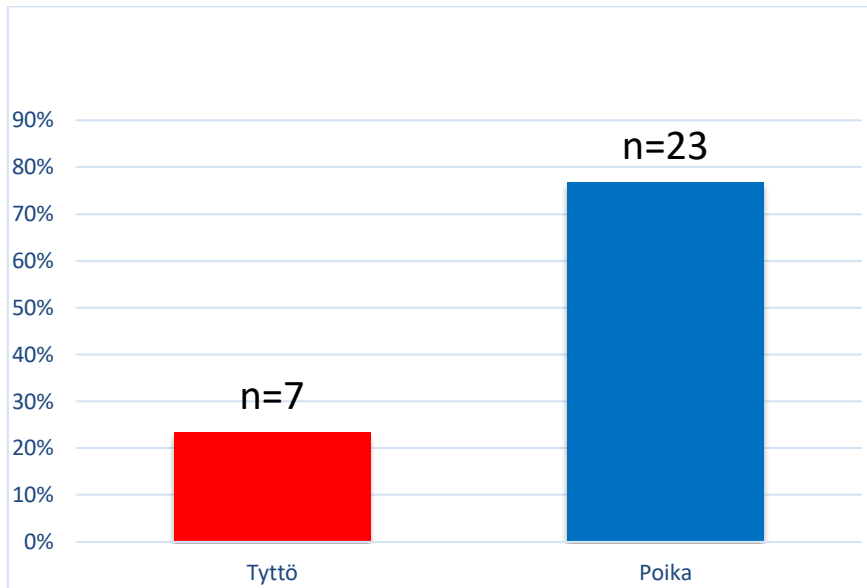
Tutkimukseen osallistui (30) 7–9-vuotiasta koripallon harrastajaa, jotka harrastavat lajia joko Vantaalla tai Jyväskylässä. Paikkakunnat valikoituivat tutkimukseen tutkijan oman kasvattajaseuran ja nykyisen seuran perusteella. Lisäksi toimintaa on Vantaalla tarjolla erikseen joka ikäluokalle, kun taas Jyväskylässä 7–9-vuotiaat muodostavat yhteisen mikropoikien harjoitusryhmän. Tutkimuksen osallistujamäärästä enemmistö oli ehtinyt harrastaa lajia kaksi tai kolme vuotta,

ja kuusi vuotta harrastaneita oli vähiten (ks. taulukko 1). Tutkimukseen osallistujista suurin osa oli poikia ja noin neljäsosa oli tyttöjä (ks. taulukko 2). Eniten vastauksia saatiin 9-vuotiailta ja vähiten 7-vuotiailta (ks. taulukko 3).

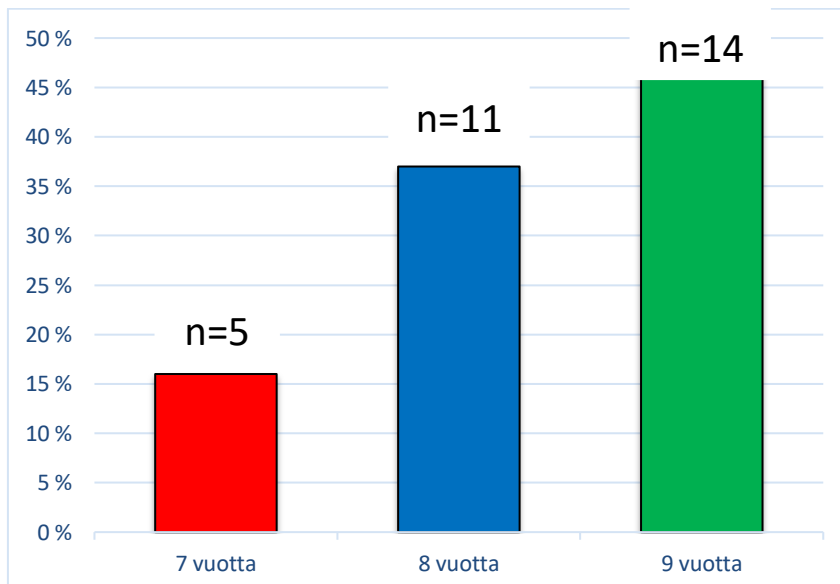
TAULUKKO 1. Vastausjakauma harrastusvuosien mukaan

TAULUKKO 2. Vastausjakauma sukupuolen mukaan

TAULUKKO 3. Vastausjakauma iän mukaan

Kyselytutkimus toteutettiin lasten itsearviointilla, koska haluttiin saada mahdollisimman aitoja tuloksia aikaan. Vastaaja on lopulta kuitenkin paras omien sosiaalisten taitojensa arvioija. Aineistonkeruu toteutettiin yksinkertaisena satunnaisotantana, joka luokitellaan yhdeksi kvantitatiivisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmäksi (Metsämuuronen 2011, 61, 80). Aineisto kerättiin vuoden 2020 helmi-maaliskuussa strukturoidulla Webropol-kyselyllä (liite 2). Tutkimuksen toteutuksesta sovittiin valittujen urheiluseurojen valmennuspäälliköiden kanssa.

Joukkueiden valmentajat lähettivät kyselyn saatekirjeen (ks. liite 1) kera sähköpostitse 139 Vantaan Puhu Junioreiden tai Hongikon Nuorisoseuran Urheilijoiden 7–9-vuotiaiden harrastajien huoltajille. Tutkimuskysely oli tarkoitettu tehtäväksi yksin tai huoltajan kanssa yhdessä, mutta saatekirjeessä painotettiin, että vastausten antajan on oltava lapsi itse (ks. liite 1). Tällöin tutkimuksen luotettavuus säilyisi edelleen. Alkuun vastauslomakkeita saatiin ainoastaan 14, mutta suuremman vastausmäärän saavuttamiseksi kysely lähetettiin samoihin sähköpostiosoitteisiin vielä uudelleen. Lopulliseksi vastausmääräksi tuli 30, ja näin ollen tutkimuksen vastausprosentti oli 21,6 %. Kyselyyn vastaaminen oli vapaaehtoista. Näin vastauksista muodostui sattumanvarainen ja anonyymi vastausjoukko (Metsämuuronen 2011, 61, 80) eli perusjoukosta muodostui kyseiseen tutkimukseen satunnainen otos.

5.3 Tutkimusmenetelmä ja tutkimuksen mittarit

Tutkimuksen päämuuttujana toimivat sosiaaliset taidot ja kyselyn taustamuuttujina olivat harrastetut vuodet, sukupuoli ja ikä. Sosiaalisten taitojen mittarille (mukaillen Goldstein 1980) muodostettiin nouseva järjestysasteikko eli kyseisessä tapauksessa likert-asteikko, joka mittasi tutkittavan itsearvioituja sosiaalisia taitojansa joukkueurheilun parissa väittämien kautta (UTA 2007). Goldsteinin (1980) lomakkeen kysymykset muokattiin sopimaan paremmin joukkueurheilun kontekstiin, jotta kyselyyn vastaaja ajattelisi väittämiä erityisesti joukkueurheiluharrastuksensa näkökulmasta. Vastausvaihtoehtoina käytettiin näin olleen 1) et

koskaan osaa käyttää tätä taitoa, 2) **tuskin koskaan** osaat käyttää tätä taitoa, 3) **joskus** osaat käyttää tätä taitoa, 4) **lähes aina** osaat käyttää tätä taitoa 5) **aina** osaat käyttää tätä taitoa. Viisiportaista vastausasteikkoa käytettiin, jotta eroja saataisiin mahdollisesti enemmän selville kuin kolmiportaista asteikkoa käytettäessä. Kaikki 16 sosiaalisten taitojen mittariin valittua kysymystä käsittelivät jostain osaa sosiaalisista perustaidoista tai kehittyneemmistä sosiaalisista taidoista, joita on lueteltu McGinnisin ja kumppaneiden (2012) teoksessa. Näistä sosiaalisista perustaidoista esimerkkiväittämänä kyselyssä olivat ”Uskallan kysyä (valmentajalta/joukkuekaverilta) apua” ja ”Pystyn kiinnittämään huomioni puhujan (valmentaja/joukkuekaveri)”. Kehittyneemmistä sosiaalisista taidoista mainittakoon esimerkkiväittämäksi ”Tulen toimeen kaikkien kanssa iästä tai sukupuolesta riippumatta”. Jokaista väittämää kohden vastaaja valitsi yhden vastausvaihtoehdon. Kaikki 16 kysymystä olivat painoarvoltaan yhtä suuria lopulliseen tulokseen nähden.

Harrastettuja vuosia koskevat vastausvaihtoehdot määriteltiin käyttäen jatkuvaa muuttuja-asteikkoa (scale) yhdestä vuodesta aina yhdeksään vuoteen asti. Näin varmistuttiin, että jokainen vastaajista pystyy vastamaan tähän kysymykseen. Sukupuoli on määrällisessä tutkimuksessa sen sijaan luokitteluasteikollinen muuttuja, jolla mitataan toisistaan laadullisesti erotettavia asioita (UTA 2007; Metsämuuronen 2011, 368). Tämän kohdalla vastausvaihtoehdot vakiintuivat vallitsevan joukkueurheilun sukupuolittuneisuuden mukaan 1) Tyttö ja 2) Poika erotteluksi. Ikää koskevat vastausvaihtoehdot oli puolestaan määritelty 3. tutkimuskysymyksen mukaisesti kolmeen eri ikäryhmään. Määrällisessä tutkimuksessa ikää on hyvä tutkia suhdeasteikollisena muuttujana (Metsämuuronen 2011, 72, 368).

5.4 Aineiston analyysi

Tutkimuksen aineisto siirrettiin ensin Excel-tiedostoksi, jonka avulla tutkimuksen taustamuuttujien jakaumat saatiin visuaalisempaan taulukkomuotoon (ks.

taulukot 1, 2 & 3). Tämän jälkeen tutkimuksen aineisto ladattiin Webropol-kyse-lyohjelmistosta SPSS-ohjelmistoon, jossa sitä analysoitiin määrällisin tutkimusmenetelmin. Tutkimusaineistoa ei tarvinnut rajata, sillä kaikkiin kysymyksiin oli jokainen vastannut. Toisaalta kyselylomakkeeseen oli tehty asetus, jonka perusteella ei päässyt seuraavalle vastaussivulle, jos ei ollut vastannut kaikkiin kohtiin (yksi vastaus/kohta), joten asetukset olivat toimineet onnistuneesti. Sosiaalisista taidoista eli päämuuttajasta muodostettiin ensin keskiarvollinen summamuuttuja. Ensiksi varmistettiin, että minkään väittämän pois jättäminen ei parantaisi merkittävästi summamuuttujan reliabiliteettia. Summamuuttujan Cronbachin alfan suuruus ($\alpha = .86$) oli jo hyvällä tasolla, joten kaikki kysymykset sosiaalsiin taitoihin liittyen päätettiin pitää tarkastelussa mukana. Tämän jälkeen tehtiin keskiarvosummamuuttuja, joka kuvastaa itsearvioituja sosiaalisia taitoja. Tämä tehtiin laskemalla yhteen jokaisen osallistujan vastausten arvot (kysymykset 4–19) ja jakamalla ne vastausten määrällä. Tämän tarkastelun avulla tutkimuksen luotettavuus myös kasvoi.

Summamuuttujan muodostamisen jälkeen tarkasteltiin, onko päämuuttaja yhteydessä taustamuuttujaan (harrastetut vuodet) lineaarisen riippuvuuden avulla sillä päämuuttuja ja taustamuuttuja (harrastetut vuodet) ovat kummatkin välimatka- tai suhdeasteikollisia muuttujia. Tässä käytettiin apuna Pearsonin korrelaatiota, koska tutkimuksen otoskoko ≥ 30 . Pearsonin korrelaatiokerroin määrittää tarkasteltavien muuttujien yhteyden suunnan ja suuruuden.

Seuraavaksi tarkasteltiin taustamuuttujan (sukupuoli) vaikutusta itsearvi-oituihin sosiaalsiin taitoihin valitsemalla sukupuoli selittäväksi muuttujaksi. Tuloksista tarkasteltiin päämuuttujaa yksittäin selvittäen sukupuolten väliset keskiarvoerot, mikä tehtiin kahden riippumattoman otoksen t-testillä. Kuitenkin taustaoletuksien tarkistusvaiheessa huomattiin, ettei molempien ryhmien otoskoko ole riittävän suuri (>20) testin tekemiseen. Näin ollen t-testin sijasta käytettiin parametritonta Mann-Whitney U -testiä sukupuolierojen selvittämiseksi.

Viimeisenä tarkastelun kohteena olivat ikäluokkien väliset erot (7-, 8- & 9-vuotiaat) päämuuttujaan nähden. Ensiksi otettiin selvää ikäluokkien keskiar-

voeroista käyttämällä keskiarvotestiä, mutta tällä kertaa yksisuuntaista varianssianalyysia eli One-Way ANOVA -testiä. (ks. Metsämuuronen 2001, 78). Jälleen kerran testin tekovaiheessa huomattiin otoskoon ryhmien olevan liian pieniä (< 20). Tämän takia testiksi valikoituikin parametriton vastine yksisuuntaiselle varianssianalyysille eli Kruskal-Wallis -testi.

Tämän jälkeen tutkittiin vielä, onko sukupuolittuneilla ikäluokilla vaikutusta näihin itsearvioituihin sosiaalisiin taitoihin. Selittävän muuttujan ollessa järjestysasteikollinen näihin tarkasteluihin käytettiin jälleen Kruskal-Wallis -testiä sekä Spearmanin korrelaatiota apuna. Jos tilastollisesti merkitsevää tulosta ei löydetäisi, ei myöskään ikäryhmien välillä voi olla tilastollisesti merkitseviä eroja, jolloin tutkimuskysymyksen tulos saataisiin varmistetuksi. Tämän tutkimuksen merkitsevyysarvona eli p-arvona käytettiin totutusti $p < .05^*$.

5.5 Eettiset ratkaisut

Tämän tutkimuksen arvolähtökohtina ovat olleet lasten joukkueurheilu ja sosiaaliset taidot. Eettisestä näkökulmasta tarkasteltuna tälle tutkimukselle on paikansa tutkimuskentällä, sillä tutkimuksen pohjalta voidaan saada arvokasta tietoa 7–9-vuotiaiden joukkueurheilijoiden itsearvioitujen sosiaalisten taitojen tason yhteydestä harrastavuosiin, sukupuoleen ja ikään. Tutkimuksesta saatavaa tietoa voidaan hyödyntää tulevaisuuden ohjaaja- ja valmentajakoulutuksessa. Jokaiselle tutkittavalle kerrottiin tarkasti tutkimuksen ajankohdasta, kestosta, sisällöstä, tarkoituksesta sekä aineiston käsittelytavoista. Näin varmistuttiin, että jokainen tutkimukseen osallistuva lapsi ja hänen huoltajansa olivat tietoisia tutkimuksen käytänteistä.

Tutkijana ei voi koskaan olla täysin puolueeton tutkija, juuri siksi objektiivisuuteen pitää pyrkiä. Tämän lisäksi tärkeää on huomioida tutkijan ja tutkimuksen uskottavuus, luotettavuus ja oikeudenmukaisuus (Patton 2002, 546.) Tutkimukseen osallistuminen oli täysin vapaaehtoista, ja itse kyselyyn vastaaminen toimi suostumuksena käyttää vastauksia tutkimukseen. Webropol-ohjelman

avulla vastaanotetut vastaukset tulivat täysin anonyymeinä, joten tunnistetiedoista ei voinut tunnistaa yksittäisiä tutkittavia eikä heidän vastauksiaan. Tutkimukseen osallistuminen oli mahdollista keskeyttää ainoastaan ennen kyselylomakkeen lähettämistä. Koska yksittäisen tutkittavan vastauksia ei voinut enää kyselyyn vastaamisen jälkeen poistaa, oli tutkimuksen keskeyttäminen tässä vaiheessa mahdotonta. Nämä kaikki edellä mainitut tekijät mukailevat Tuomen ja Sarajärven (2011, 131–132) sekä Kohosen, Kuula-Luumin ja Spoofin (2019, 7–10) mainitsemia tutkimuksen eettisiä käytänteitä.

Kyselyn tulosten käsittely, tallentaminen ja julkaisu vaativat tutkijalta rehellisyyttä, huolellisuutta ja avoimuutta. Kun nämä seikat on otettu huomioon tutkimusasetelman uskottavuus ja luotettavuus on korkealla tasolla (Tuomi & Sarajärvi 2011, 132.) Kyselyssä jokaiseen kysymykseen oli tutkittavan vastattava, mikä lisää Tuomin ja Sarajärven (2011, 137–138) mukaan tutkimustulosten luotettavuutta ja uskottavuutta entisestään sekä takaa tutkimuksen oikeellisuuden. Lisäksi tutkimuksen toteutussuunnitelma tarkastutettiin tutkimuksen ulkopuolisilla puolueettomilla henkilöillä. Objektiiivinen lähestymistapa oli läsnä niin tulosten säilyttämisessä, keräämisessä kuin myös käsittelyssä ja raportoinnissakin (Tuomi & Sarajärvi 2011, 22 ja 138). Kun tutkimuksessa ei kerätty arkaluonteisia tutkittavan tunnistukseen johtavia tietoja, aineistoa voitiin säilyttää Webropol-, Microsoft Excel- ja SPSS-ohjelmistoissa. Täten tutkimuksen luotettavuus säilyi myös tutkimuksen analysoinnin ja säilyttämisenkin puolesta.

6 TULOKSET

Ensimmäisessä tulosten alaluvussa esitellään vastaajien harrastusvuosien ja itsearvioitujen sosiaalisten taitojen yhteyden tuloksia. Toisessa alaluvussa edetään tarkastelemaan vastaajien sukupuolten välisiä eroja itsearvioitujen sosiaalisten taitojen suhteen. Kolmannessa alaluvussa puolestaan tarkastellaan harrastajien ikäluokkien eroja itsearvioituissa sosiaalisissa taidoissa. Viimeisessä alaluvussa tarkastellaan vielä sukupuolitettujen ikäluokkien ja itsearvioitujen sosiaalisten taitojen eroja ja yhtäläisyyksiä.

6.1 Harrastettujen vuosien yhteys itsearvioituihin sosiaalisiin taitoihin

Tulokset osoittivat, että harrastettujen vuosien ja vastaajien itsearvioitujen sosiaalisten taitojen välillä ei ollut tilastollisesti merkitsevää korrelaatiota ($r=.315$, $p=.09$, $r^2=9,9\%$) (ks. taulukko 4). Kuitenkin yleisesti, kun korrelaatiokerroin on itseisarvoltaan ($r>0.3$), tulkitaan, että muuttujien välillä on riippuvuutta, mutta tässä tapauksessa riippuvuus on hyvin heikkoa. Efektikoon selvittämisen jälkeen tuloksista kävi ilmi, että harrastetut vuodet selittävät noin 10 % itsearvioitujen sosiaalisten taitojen vaihtelusta. Tämä tarkoittaa sitä, että enemmän joukkueurheilua harrastaneet arvioivat hieman omat sosiaaliset taitonsa paremmaksi kuin vähemmän joukkueurheilua harrastaneet, mutteivät tilastollisesti merkitsevällä suuruudella. Vertailtaessa vielä harrastettujen vuosien ja itsearvioitujen sosiaalisten taitojen yhteyttä sukupuolien välillä ei tuloksista tullut silloinkaan tilastollisesti merkitseviä yhteyksiä esille (ks. liite 3).

TAULUKKO 4. Harrastettujen vuosien ja itsearvioitujen sosiaalisten taitojen välinen yhteys

		Harrastetut vuodet	Sosiaaliset taidot
Harrastetut vuodet	Korrelaatio	1	.315
	Sig. (2-tailed)	.	.090
	n	30	30
Sosiaaliset taidot	Korrelaatio	.315	1
	Sig. (2-tailed)	.090	.
	n	30	30

p< .05*, p<.01**, p<.001***

6.2 Sukupuolten väliset erot itsearvioituissa sosiaalisissa taidoissa

Mann-Whitney U -testistä selvisi, että itsearvioitujen sosiaalisten taitojen keskiarvoissakaan ei ollut tilastollisesti merkitsevää eroa ($U=44.500$, $p=.077$) tyttöjen ja poikien välillä. Vaikka pojat ($md=4.38$, vaihteluväli: 1.81) arvioivatkin omat sosiaaliset taitonsa alemmaksi kuin tytöt ($md=4.69$, vaihteluväli: 1.13), ei ero ollut tilastollisesti merkitsevä (ks. taulukko 5), joten niitä ei tarkemmin otettu tutkimuksessa huomioon. Sukupuoli selitti noin 11 % itsearvioitujen sosiaalisten taitojen vaihtelusta, vaikka se ei muuten ollut tilastollisesti merkitsevässä yhteydessä itsearvioitujen sosiaalisten taitojen kanssa.

TAULUKKO 5. Sukupuolten väliset keskiarvoerot harrastajien sosiaalisissa taidoissa

	Sukupuoli	n	ka	kh	Mann Whitney U Sig.
Sosiaaliset taidot	1 Tyttö	7	4,55	0,41	.077
	2 Poika	23	4,22	0,47	

6.3 Ikäluokkien väliset erot itsearvioituissa sosiaalisissa taidoissa

Tutkimuksessa selvitettiin kolmen ikäluokan (7-,8- & 9-vuotiaat) joukkueurheilua harrastavien arvioita omista sosiaalisista taidoistaan Kruskal-Wallis -testin avulla. Tarkastelussa kävi ilmi, että ikäryhmien välillä ei ollut tilastollisesti merkitseviä eroja ($X^2=1,074$, $p=.584$, $\eta^2=.034$). Lisäksi ikäryhmien mediaanien ja vaihteluvälien tarkastelu vahvisti saadun tuloksen todeksi (ks. taulukko 6). 9-vuotiaat ($md= 4.38$, vaihteluväli: 1.94) ja 8-vuotiaat ($md=4.38$, vaihteluväli: 1.06) arvioivat omat sosiaaliset taitonsa keskimääräisesti täysin yhtä suuriksi. Puolestaan 7-vuotiaat ($md=4.63$, vaihteluväli: .75) arvioivat omat sosiaaliset taitonsa korkeammalle kuin 9-vuotiaat ja 8-vuotiaat. Ero ei kuitenkaan ollut läheskään tilastollisesti merkitsevää tasoa (ks. taulukko 6).

TAULUKKO 6. Joukkueurheilua harrastavien itsearvioidut sosiaaliset taidot eri ikäluokittain tarkasteltuna

	(1)		(2)		(3)				
	7-vuotiaat		8-vuotiaat		9-vuotiaat				
	$n = 5$		$n = 11$		$n = 14$				
	md	R	md	R	md	R	X^2	p	η^2
Sosiaaliset taidot	4,63	.75	4,38	1.06	4,38	1.94	1,074	.584	.034
	min	max.	min.	max.	min.	max.			
Sosiaaliset taidot	4,0	4,75	3,75	4,81	3,06	5,0			

vaihteluväli=R, min.= miniarvo sosiaalisille taidoille, max.= maksimiarvo sosiaalisille taidoille

6.4 Sukupuolitettujen ikäluokkien yhteydet ja erot itsearvioiduissa sosiaalisissa taidoissa

Sukupuolijakauman avulla tehdyssä Kruskal-Wallis -testissä kävi selkeästi ilmi se, ettei tyttöjen ($X^2 = 2,411$, $p = .300$, $\eta^2 = .282$) eikä poikien ($X^2 = 0,253$, $p = .881$, $\eta^2 = .063$) ikäluokilla ollut tilastollisesti merkitseviä eroja havaittavissa heidän itsearvioimissaan sosiaalisissa taidoissaan (ks. liite 3). Samanlainen ei tilastollisesti merkitsevä tulos havaittiin myös selvittämällä Spearmanin korrelaatiokertoimella sukupuolitettujen ikäluokkien mahdollinen yhteys näihin itsearvioituihin sosiaalisiin taitoihin. Tulokset osoittivat, etteivät sukupuolittuneet ikäluokat olleet tilastollisesti merkitsevässä yhteydessä itsearvioitujen sosiaalisten taitojen kanssa. Kuitenkin tytöillä ($r = .299$, $p = .515$, $r^2 = 8,9\%$) löydettiin heikko riippuvuus ikäluokkien ja itsearvioitujen sosiaalisten taitojen välillä. Iän kasvaessa sosiaaliset taidotkin kasvavat. Lisäksi tyttöjen ikä selitti noin 8,9 % iän vaihtelun kautta tapahtuneesta sosiaalisten taitojen vaihtelusta, mikä on sinänsä jo itsessään merkittävä tulos, vaikkei tyttöjen ikäluokat olleetkaan muuten tilastollisesti merkitsevässä yhteydessä sosiaalisten taitojen kanssa. Pojilla puolestaan ($r = -.070$, $p = .752$, $r^2 = 0,4\%$) löydettiin ainoastaan hyvin vähäinen negatiivinen yhteys, eli iän kasvaessa sosiaalisten taitojen arvo pieneni hieman. Lisäksi poikien ikä selitti vain 0,4 % sosiaalisten taitojen vaihtelusta (ks. taulukko 7).

TAULUKKO 7. Sukupuolitettujen ikäluokkien ja itsearvioitujen sosiaalisten taitojen välinen yhteys

			Ikäluokat	Sosiaali- set tai- dot
Tyttö	Ikäluokat	Korrelaatio	1	.299
		Sig. (2-tailed)	.	.515
		n	7	7
	Sosiaaliset taidot	Korrelaatio	.299	1
		Sig. (2-tailed)	.515	.
		n	7	7
<hr/>				
			Ikäluokat	Sosiaa- liset tai- dot
Poika	Ikäluokat	Korrelaatio	1	-.070
		Sig. (2-tailed)	.	.752
		n	23	23
	Sosiaaliset taidot	Korrelaatio	-.070	1
		Sig. (2-tailed)	.752	.
		n	23	23
<hr/>				
		p< .05*, p<.01**, p<.001***		

7 POHDINTA

7.1 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää 7-9-vuotiaiden joukkueurheilua harrastavien lasten itsearvioitujen sosiaalisten taitojen tason yhteys harrastettuihin vuosiin. Lisäksi tutkimuksessa tarkasteltiin vastaajien sukupuolien ja ikäluokkien eroja ja yhtäläisyyksiä itsearvioituissa sosiaalisissa taidoissaan.

Tutkimuksen tulokset osoittivat, ettei joukkueurheilua harrastavien sosiaalisten taitojen ja harrastettujen vuosien välillä ollut tilastollisesti merkitsevää yhteyttä. Tutkimuksessa kävi kuitenkin ilmi, että harrastetut vuodet selittivät noin 10 % itsearvioitujen sosiaalisten taitojen vaihtelusta, ja muuttujien välillä löytyi hyvin heikko yhteys. Näin ollen ensimmäiselle tutkimuskysymykselle asetettu hypoteesi toteutui vain hieman, sillä oletus oli, että muuttujien välille löytyisi selkeä positiivinen yhteys. Arkiajattelun perusteella voisi olettaa, että mitä pidempään lapsi on ollut osallisena erilaisissa sosiaalisissa ryhmissä, sitä kehittyneempiä hänen sosiaaliset taitonsa olisivat. Puolestaan vähän aikaa sosiaalisissa ryhmissä olleilla tulosten pitäisi olla heikompia. Näin ei kuitenkaan tässä tutkimuksessa käynyt selvästi ilmi. Kyseiselle tulokselle ei ole löydettävissä vertailukohtaa aikaisemmista tutkimuksista jo esille tulleen tutkimusaukon vuoksi.

Saadulle tilastollisesti ei-merkitsevälle tulokselle saattaa olla erilaisia syitä. Suurin selittäjä on varmaankin se, että tutkimuksessa oli mukana ainoastaan 30 osallistujaa. Silloin kun otoskoko on pieni, pitäisi yhteyden olla suuri ja selkeä, jotta muuttujien välinen yhteys voisi olla tilastollisesti merkitsevä (Metsämuuronen 2011, 53). Toiseksi otoskoon ollessa kohtalaisen pieni yhdenkin harrastajan tulokset voivat hyvin herkästi muuttaa muuttujien riippuvuussuhteita. Toisaalta enemmän harrastaneet ovat keskimäärin varmastikin iältään vanhempia. Heille on kehittynyt jo taitoa arvioida itseään kriittisempään sävyyn (Crain 2016, 131), mikä saattaisi osaltaan selittää saadut tulokset.

Toisen tutkimuskysymyksen avulla selvitettiin, onko sukupuolella vaikutusta joukkueurheilua harrastavien lasten itsearvioituihin sosiaalisiin taitoihin.

Tarkasteltaessa sukupuolten välisiä keskiarvoeroja itsearvioiduissa sosiaalisissa taidoissa poikien todettiin arvioineen omat taitonsa heikoimmiksi kuin tytöt, mutta ero ei ollut tilastollisesti merkitsevä. Erot olivat kuitenkin huomattavissa, ja ne puoltavat Rantalan (2018) ja Reinikaisen (2013) ajatuksia sekä aiempia tutkimustuloksia (Heikintalo & Viianen 2010, 70–71; Pasanen & Pennanen 2012, 45–46; Siekkinen & Silander 1998, 24–27). Tämän tutkimuksen toinen hypoteesi piti täten paikkansa, sillä siinä oletettiin tyttöjen arvioivan sosiaaliset taitonsa korkeammalle tasolle kuin pojat. Kuitenkin otosryhmien suuruudet vaihtelivat tutkimuksessa huomattavasti (ks. taulukko 2), joten tämä saattaa olla osaselitys sille, ettei tutkimuskysymykseen löytynyt tilastollisesti merkitsevää eroa sukupuolten välillä.

Nyky-yhteiskunnassa tyttöjä pidetään aikaisemmin aikuisina ja sitä myötä keskimäärin taitavampina sosiaalisissa taidoissaan kuin saman ikäisiä poikia (mm. Keltikangas-Järvinen 2010, 175–179; Leppänen ja Luoma-Aho 2017, 24–26). Tämä on hyvin biologinen selitys, mutta onhan ihminen psykofyysissosiaalinen kokonaisuus eli me kehitymme yleensä monilla kehitysalueillamme hyvinkin yhtäaikaaisesti. Esimerkiksi sosiaalinen kehityksemme kulkee käsi kädessä psyykkisen kehityksemme kanssa (Ritmala ym. 2010.) Kuitenkaan erot eivät olleet tässä tutkimuksessa tilastollisesti merkitseviä, joten ehkä jonain päivänä lapsetkin arvioivat omat sosiaaliset taitonsa suunnilleen tasa-arvoiksi sukupuolesta riippumatta.

Kolmas tutkimuskysymys koski joukkueurheilua harrastavien lasten ikäluokkien välisiä eroja itsearvioiduissa sosiaalisissa taidoissaan. Kolmannessa hypoteesissa oletettiin löydettävän eroja niin, että iän myötä sosiaalisten taitojen taso kasvaa. Hypoteesia asetettaessa oletettiin, että iän ja sen avulla hankittujen sosiaalisten tilanteiden kokemusten myötä ihmisen sosiaaliset taidot kehittyisivät. Kuitenkaan tässä vaiheessa tutkija ei tullut ajatelleeksi mahdollisuutta siihen, että iän myötä myös taito arvioida itseään kriittisemmin kehittyisi. Tutkimuksen tuloksista ei ollut löydettävissä tilastollisesti merkitseviä eroja eri ikäryhmien välillä. Kolmannelle tutkimuskysymykselle asetettu hypoteesi ei siis toutunut. Kuitenkin mielenkiintoisimmassa tuloksessa 7-vuotiaat arvioivat omat

sosiaaliset taitonsa hieman korkeammalle tasolle kuin 8- ja 9-vuotiaat vastaajat. Tämä tulos vahvistaa aikaisemmissa kirjoituksissa ja tutkimuksissa (esim. Crain 2016, 127–134; Keltikangas-Järvinen 2010, 20–26) esille tullutta mahdollista itsearvioinnin kriittisyyden lisääntymistä iän myötä.

Lisäksi tarkasteltaessa sukupuolittuneiden ikäluokkien yhteyksiä vielä sosiaalisten taitojen kanssa selvisi, että tyttöjen vanhetessa sosiaaliset taidot parantivat, kun taas poikien vanhetessa sosiaaliset taidot heikkenivät. Näillekään tuloksille ei ole löydettävissä yhtenevyyttä aiempien tutkimusten kanssa, jos ei aiemmin esille tullutta tyttöjen vahvempaa sosiaalisten taitojen tasoa oteta huomioon. Varsinkin poikien iän kasvaessa itsearvioitujen sosiaalisten taitojen hiipumisen tutkimustuloksen täytyy selittyä otoskoon epätasaisella jakautumisella. Muuten se olisi erilainen kuin minkä tahansa kasvatusteorian mukainen ihmisen kehityksen näkökanta. Jos ei sitten jälleen tutkittavien itsekriittisyyden lisääntyminen ole vaikuttanut tuloksiin.

Hyvin todennäköinen syy myös kolmannen tutkimuskysymyksen tuloksiin selittyy vastaajien ikäjakauman ja siihen liittyvien vaihteluvälien epätasaisuudella. Lisäksi jälleen kerran koko tutkimuksen otoskoon epätasaisuus ei voi olla vaikuttamatta saatuihin tuloksiin. Onhan 7-vuotiaita ollut vastaajista vain viisi, jolloin on todennäköisempää, että vaihteluväli on pienempi kuin suurimmissa tarkastelujoukoissa, kuten 9-vuotiailla (ks. taulukko 7). Kokonaisuudessaan mitä enemmän vastaajia on yleensä ikäryhmissä, sitä todennäköisempää on vastausten laajempi jakautuminen.

7.2 Tutkimuksen luotettavuus ja jatkotutkimusideat

Tutkimuksen suunnittelu ja toteutus tehtiin määrällisellä tutkimusotteella. Määrälliselle tutkimukselle ominainen kohtalaisen suuri vastaajajoukko ei kuitenkaan toteutunut tässä tutkimuksessa, mutta vastaajia oli kuitenkin riittävä määrä tutkimuksen toteuttamiseksi. Vastaajajoukon ollessa pieni aikaisemmin toivotut tutkimuksen yleistettävyydet eivät täysin toteutuneet. Lisäksi pieni vastaajamäärä oli varmastikin osasy syy ainoastaan ei tilastollisesti merkitseviin tuloksiin.

Vastaajat kuitenkin edustivat kaikki näennäistä joukkueurheilua harrastavien perusjoukkoa sukupuoleltaan. Useammassa joukkueurheilulajissa vallitsee jakauma, jossa poikaharrastajia on enemmän kuin tyttöharrastajia (mm. Blomqvist ym. 2018, 218). Harrastettujen vuosien ja varsinkin ikäluokkien kohdalla vaihtelua oli myös havaittavissa (ks. taulukko 2 & 3). Harrastettujen vuosien kohdalla vaihtelu ei haitannut tutkimuksen luotettavuutta, sillä kyseistä yhteyttä harrastettujen vuosien ja sosiaalisten taitojen välillä ei ole ennen tutkittu, joten vertailupohjaa ei ollut mahdollista ottaa huomioon. Näin ollen tutkimus antaakin hyvät lähtökohdat tulevaisuuden laajempiin tutkimuksiin. Kuitenkin tutkimuksen luotettavuus olisi ollut vielä korkeampi, jos ikäluokkien otoskoot olisivat jakautuneet tasaisemmin. Riski on kuitenkin aina olemassa tämältyyppisissä anonymiteettia vaalivissa kyselytutkimuksissa. Kuitenkin anonymiteetin vaaliminen lisää tutkimuksen eettisyyttä, minkä pitäisi olla kaikkien tutkimuksien lähtökohtana.

Vastaisuudessa saataisiin tarkempia ja tasa-arvoisempia tuloksia harrastettujen vuosien ja itsearvioitujen sosiaalisten taitojen välillä, kun kiinnitettäisiin lisähuomiota yhdenmukaisiin vastaajajoukkoihin eli valittaisiin kyselyyn vastaajat määrätietoisemmin ja tarkemmin, yrittäen silti noudattaa tutkimuksen eettisiä periaatteita. Vastaajajoukon tarkempi ja määrätietoisempi hankkiminen toisi varmasti myös muihin tämän tutkimuksen tutkimuskysymyksiin laajempia ja vielä luotettavimpia tuloksia. Niitä voisi sitten vertailla esimerkiksi tämän tutkimuksen tuloksiin tai aikaisemmissa tutkimuksissa saatuihin tutkimustuloksiin. Sitä kautta saataisiin varmuutta sukupuolen tai iän vaikutuksesta itsearvioitujen sosiaalisten taitojen kehittymiseen ja arvioon.

Aineiston analyysissä mukana olleet tutkittavat täyttivät kaikki tutkimuksen pääkriteerit. Tämä varmistettiin lähettämällä kysely vaan oikean ikäisten harrastajien huoltajille. Nämä toimenpiteet lisäsivät tutkimuksen luotettavuutta ja tutkittavien tasa-arvoisuutta, jolloin jokaisen tutkittavan vastaukset olivat yhtä arvokkaita tutkimukselle.

Jatkotutkimuksissa voisi harkita vielä henkilökohtaisempaa aineistonkeruutapaa, jotta mikään tiedonvälitysvaihe ei jäisi huolehtimatta. Kyselylinkin voisi

lähettää esimerkiksi postiosoitteeseen, millä saatettaisiin pois sulkea mahdollisuus siihen, että kyselyviesti menisi osalla roskapostiin tai muuten katoaisi muiden sähköpostien sekaan. Vastauksiin ovat voineet suorasti tai epäsuorasti vaikuttaa myös vieressä olevan huoltajan puheet, vaikka saatekirjeessä painotettiin, että ”Kyselyyn vastaamisen toivotaan olevan mahdollisimman todenmukaista ja rehellistä. Vanhemmat saavat olla mukana kyselyn täytössä ja kysymysten lukijana, mutta vastaukset pitää tulla lapsen omien ajatuksien kautta” (ks. liite 1). Toisaalta vastaajista osa on vielä voinut olla lukutaidoltaan heikompia, joten huoltajan läsnäolo kertojan roolissa on saattanut olla välttämätöntä.

Tutkimuksen luotettavuuden lisäämiseksi kyselylomakkeessa käytettiin kysymyksen muodostamisessa apuna ”How are my social skills?”- tarkistuslistaa (Goldstein 1980). Tarkistuslistan hyödyntämisen avulla kyselyyn saatiin liitettyä kaikki sosiaaliset perustaidot kuten kuunteleminen, keskusteleminen ja kysyminen. Tämä syvensi tutkimuksen sosiaalisten taitojen näkökulmaa. Lisäksi tarkistuslistan viisivaiheinen järjestysasteikollinen mittari (Asteikko: 1. ei koskaan – 5. aina) toimi myös tulosten vertailun kannalta hyvin. Näiden perusteella mittaria voidaan pitää validina tähän tutkimukseen. Toistettavuus ja validius ilmenevät myös siinä, että vastausvaihtoehdot pidettiin samalla tavalla viisiporlaisena alkuperäisen kyselypatteriston mukaisesti. Näin ollen mittaria voidaan pitää tulevaisuuden tutkimuksissakin validina vaihtoehtona.

Aineiston analysointi toteutettiin tutkimukseen sopivilla menetelmillä, eikä pienen otoskoon annettu haitata analysointiprosessia vaan käytettiin otoskoon soveltuvia menetelmiä apuna. Tutkimuksen yleistettävyyttä lisää se, että tämäkin tutkimus puolsi aikaisempia tutkimustuloksia siten, että poikien itsearvioidut sosiaaliset taidot olivat heikommalla kuin tyttöjen. Jatkossa voisikin selvittää, mistä tekijöistä kyseinen ero johtuu, jotta yhteiskunta voisi auttaa tasa-arvoisemman tulevaisuuden rakentamisessa. Vastaisuudessa voitaisiinkin laajentaa tutkimusta koskemaan koko Suomen alueen koripallonharrastajia. Hyvin yleisesti harrastetun lajin ottaminen tutkimuskohteeksi vahvistaa paremmin tutkimuksen yleistettävyyttä muihinkin lajeihin. Ihanteellista olisi saada monesta joukkueurheilulajista vastaajia, jolloin yleistettävyys nousisi.

Pitkittäistutkimuksen avulla voitaisiin tutkia juuri aloittaneiden 7-vuotiaiden itsearvioituja sosiaalisia taitoja ja vertailla saatuja tuloksia Kahden vuoden päästä samoilla tutkittavilla, jolloin saataisiin tuloksia siitä, onko joukkueurheilussa harrastaminen ollut lisäävä tekijä tutkittavien sosiaalisille taidoille. Itsekriittisyyden ja kriittisen ajattelutaidon lisääntymisen vaikutus itsearvioituihin sosiaalisiin taitoihin voitaisiin myös jatkotutkimuksissa tutkia ja ottaa huomioon. Muissa tutkimustapauksissa laajemman maantieteellisen alueen ja sitä kautta suuremman vastaajajoukon avulla päästäisiin kattavampiin tuloksiin, joita voitaisiin taas jatkojalostaa eteenpäin.

Tämä tutkimus toi arvokasta tietoa joukkueurheilun, tässä tapauksessa koripalloseurojen Puhu Junioreiden ja Hongikon Nuorisoseuran Urheilijoiden, 7-9-vuotiaiden itsearvioitujen sosiaalisten taitojen tason yhteydestä harrastusvuosiin, sukupuoleen ja ikään. Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää esimerkiksi joukkueurheilun ohjaaja- ja valmentajakoulutuksien yhtenä materiaaliosana. Laajemman jatkotutkimuksen myötä hyöty kasvaisi entisestään. Lisäksi nämä tutkimustulokset auttavat lasten huoltajia ymmärtämään monenlaisten sosiaalisten tilanteiden mahdollistamisen hyödyt lapsen sosiaalisten taitojen kehitykselle. Joten antakaamme lapsille mahdollisuus olla monissa erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa ja -yhteisöissä mukana, sillä ainoastaan näiden erilaisten sosiaalisten ryhmien jäsenenä lapsi voi parantaa omia sosiaalisia taitojaan.

LÄHTEET

- Autio, T. & Kaski, S. 2005. Ohjaamisen taito. Helsinki. Edita Prima Oy.
- Beilin, H. 1997/2016. Piaget'n teoria. Teoksessa R. Vasta (toim.) Kuusi teoriaa lapsen kehityksestä. Tallinna, United Press Global, 109–160.
- Bergeron, M. F. 2007. Improving health through youth sports: Is participation enough? *New Directions for Youth Development*, (115), 27–41. Viitattu 3.11.2019. <http://dx.doi.org.ezproxy.jyu.fi/10.1002/yd.221>
- Blomqvist, M., Mononen, K., Koski, P. & Kokko, S. 2018/2019. Urheilu ja seura-harrastaminen. Teoksessa S. Koski & L. Martin (toim.) Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa LIITU-tutkimuksen tuloksia 2018. Lahti: Painotalo Plus Digital Oy Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2019:1, 47–56.
- Bogart, K. R., Lund, E. M., & Rottenstein, A. (2018). Disability pride protects self-esteem through the rejection-identification model. *Rehabilitation Psychology*, 63 (1), 155–159. Viitattu 17.11.2019. <https://psycnet.apa.org/doiLanding?doi=10.1037%2Frep0000166>
- Boone, E. & Leadbeater, B. 2006 Game on: Diminishing risks for depressive symptoms in early adolescence through positive involvement in team sports. University of Victoria. Department of Psychology. Thesis of Master of Arts. Viitattu 3.11.2019 https://dspace.library.uvic.ca/bitstream/handle/1828/455/boone_2004.pdf?sequence=1
- Bruner, M. W., Balish, S. M., Forrest, C., Brown, S., Webber, K., Gray, E. & Shields, C. A. 2017. Ties that bond: Youth sport as a vehicle for social identity and positive youth development. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 88 (2), 209–214. Viitattu 12.11.2019. <http://dx.doi.org.ezproxy.jyu.fi/10.1080/02701367.2017.1296100>
- Crain, W. C. 2016. Theories of development. Concepts and applications. 3. rev. ed. Hillsdale, New Jersey: Prentice Hall, chapters 6-9, 118–221.
- Eichberg, H. 2004. Identiteetin ilmaisemisen ristiriitaiset mallit. Pohdintoja ruumiillisesta liikunnasta, poliittisista ideologioista ja olympialaisesta humanismista. Teoksessa K. Ilmanen ym. (toim.) Pelit ja kentät. Kirjoituksia liikunnasta ja urheilusta. Tampere: Domus Offset, 9–29.
- Forsman, H. & Lampinen, K. 2008. Laatu käytännön valmennukseen – Oleellisen oivaltaminen tärkeää. Lahti: VK-Kustannus Oy.

- Gresham, F., M. & Elliott, S., N. 1990. Test review by Crosby, J. W.: Social skills improvement system rating scales. Minneapolis, MN: NCS Pearson, 2008. *Journal of Psychoeducational Assessment*, 29 (3), 292–296. Viitattu 19.12.2019. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0734282910385806>
- Goldstein, A., P. 1980/2012. "How are my social skills – checklist". Osana E. McGinnis, M. Sprafkin, J. Gershaw & P. Kline (ed.) *Skillstreaming the adolescent: A guide for teaching social skills*. Third edition. Champaign, IL: Research Press. Viitattu 12.11.2019 & 23.2.2020 <https://www.sli-deshare.net/MirandaNelson5/how-are-my-social-skills>
- Harrist, J. & Witt, P. A. 2012. *Seeing the court: A qualitative inquiry into youth basketball as a positive developmental context*. Durram: University of New Hampshire. Viitattu 5.11.2019. <https://search.proquest.com/open-view/330b0e1303ff84f80c8269cc8d4f29da/1?pq-origsite=gscholar&cbl=30153>
- Heikintalo, O. & Viianen, J. 2010. Vanhempien ja päivähoitohenkilöstön arvioita lapsen sosiaalisista taidoista ja itsesääätelytaidoista. Jyväskylän yliopisto: Kasvatustieteiden laitos. *Varhaiskasvatustiede*. Pro gradu -tutkielma.
- Hogg, M. & Abrams, D. 1993. *Group motivation: Social psychological perspectives*. Birmingham: Harvester Wheatsheaf.
- Hämäläinen, K. 2012. Valmentajan merkitys ja rooli. Teoksessa J. Finni, O. Aarresola, T. Jaakkola, S. Kalaja, N. Konttinen, S. Kokko & T. Sipari (toim.) *Asiantuntijatyö urheilijan polun lapsuusvaiheen määrittämiseksi tutkimustiedon pohjalta*. Helsinki: Edita Prima Oy, 42–57.
- Hämäläinen, K., Danskanen K., Hakkarainen, H., Lintunen, T., Forsblom, K., Pulkkinen, S., Jaakkola, T., Pasanen, K., Kalaja, S., Arajärvi, P., Lehtoviita, T. & Riski, J. 2015. *Lasten ja nuorten hyvä harjoittelu*. Lahti: VK-Kustannus OY.
- Jamison, K. R., Forston, L. D. & Stanton-Chapman, T. L. 2012. Encouraging social skill development through play in early childhood special education classrooms. *Young Exceptional Children*, 15 (2), 3–19. University of Virginia. Viitattu 18.2.2020. <https://journals-sagepub-com.ezproxy.jyu.fi/doi/pdf/10.1177/1096250611435422>
- Jauhiainen, R. & Eskola, M. 1994. *Ryhmäilmiö*. Helsinki: WSOY.
- Junttila, N. 2010. Sosiaalinen kompetenssi ja yksinäisyys koululaisilla. Teoksessa K. Joronen & A. Koski (toim.) *Tunne- ja sosiaalisten taitojen vahvistaminen kouluyhteisössä*. Tampere: Tampere University Press, 33–56.

- Kallio, E. 2016. Aikuisuuden ajattelun kehityksen laaja kenttä – perusteita ja avoimia kysymyksiä. Teoksessa E. Kallio (toim.) Ajattelun kehitys aikuisuudessa – kohti moninäkökulmaisuuutta. Helsinki: Suomen kasvatustieteellinen seura, 15–56.
- Kansallinen liikuntatutkimus 2005–2006. Nuori Suomi ry, SLU, Suomen Kuntoliikuntaliitto, Suomen Olympiakomitea & Helsingin kaupunki. [verkkojulkaisu]. Viitattu 8.1.2020. http://www.slu.fi/mp/db/file_library/x/IMG/36702/file/Kansallinenliikuntatutkimus_2005_2006lapsetjainuoret.pdf
- Kauppila, R., A. 2005. Vuorovaikutus – ja sosiaaliset taidot: vuorovaikutusopas opettajille ja opiskelijoille. Jyväskylä: PS – kustannus.
- Keltikangas-Järvinen, L. 2010. Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot. Helsinki: WSOY.
- Kohonen, I., Kuula-Luumi, A. & Spoof, S-K. 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje. Helsinki: Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 219:3., 7–10.
- Kokko, S. 2013. Liikuntakasvatus organisoidussa urheilussa. Teoksessa T. Jaakkola., J. Liukkonen & A. Sääkslahti (toim.) Liikuntapedagogiikka. Jyväskylä: PS-kustannus, 125–140.
- Kokko, S. & Martin, L. 2018/2019. Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa. Liitu tutkimuksen tuloksia. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2019:1.
- Kopakkala, A. 2008. Porukka, jengi, tiimi ryhmädynamiikka ja siihen vaikuttaminen. Helsinki: Edita.
- Kronqvist, E-L. & Pulkkinen, M-L. 2007. Kehityopsykologia – Matkalla muutokseen. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Kärkkäinen, N. & Mettovaara, M. 2016. Sosiaalisten taitojen kehittyminen joukkueurheilussa. Oulun yliopisto. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma.
- Laine, K. 2005. Minä, me ja muut sosiaalisissa verkostoissa. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.
- Leppänen, M. & Luoma-Aho, H. 2017. Lasten tunne ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen alakoulussa. Seinäjoki: Seinäjoen ammattikoulu. Opinnäyte-työ.
- Liikuntatutkimus 2009–2010 - Lapset ja nuoret. SLU:n julkaisusarja 7/2010. Helsinki: Suomen Liikunta ja Urheilu SLU ry.

- Lämsä, J. & Mäenpää, P. 2013/2014. Urheiluseurat valintavaiheen toimijana. Teoksessa K. Mononen, O. Aarresola, P. Sarkkinen, J. Finni, S. Kalaja, A. Härkönen & M. Pirttimäki (toim.) Tavoitteena nuoren urheilijan hyvä päivä. KIHU:n julkaisusarja, nro 46, 73–80.
- McGinnis, E., Sprafkin, M., Gershaw, J. & Kline, P. 2012. Skillstreaming the adolescent: A guide for teaching social skills. Third edition. Champaign, IL: Research Press.
- Merrell, K. W. & Gimpel, G. A. 1998. Social skills of children and adolescents: Conceptualization, assessment, treatment. New York & London: Psychology Press.
- Metsämuuronen, J. 2011. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. [E-kirja]. Helsinki: International Methelp.
- Nauert, R. 2018. Physical activity helps improve social skills. Michigan: University of Michigan. Viitattu 15.02.2020. <https://psychcentral.com/news/2018/03/15/physical-activity-helps-improve-social-skills/12120.html>
- Orpinas, P. & Horne, A. M. 2006. Bullying prevention: Creating a positive school climate and developing social competence. Washington D.C: American Psychological Association.
- Pasanen, E. & Pennanen, M. 2012. 5.-6.-luokkalaisten oppilaiden sosiaaliset taidot ja kiusaaminen koulussa ja liikuntaharrastuksessa. Jyväskylän yliopisto. Pro gradu - tutkielma.
- Patton, M. Q. 2002. Qualitative research & evaluation methods. 3. painos. Calif: Sage Publications.
- Pawlowski, T., Schuttoff, U., Downward, P. & Lechner, M. 2018. Can sport really help to meet the millennium development goals? Evidence from children in Peru. Journal of Sports Economics 2018. Viitattu 3.11.2019, 10-14. https://pdfs.semanticscholar.org/f7b5/6cb2ceae7492eabdd975a02da05afb0096e8.pdf?_ga=2.26774456.426462480.1589209749-1152407305.1589209749
- Peltola, M. 2016. Ohjaan väkivaltainen käyttäytyminen liikuntaharrastuksissa: sukupuolen ja maahanmuuttotaustan merkitys lapsiuhritutkimuksen valossa. Teoksessa P. Berg & M. Kokkonen (toim.) Urheilun Takapuoli: Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus liikunnassa ja urheilussa. Helsinki: Nuorisotutkimusseuraverkosto/ nuorisotutkimusseura, 23-45.

- Poikkeus, A-M. Lasten toverisuhteet ja sosiaaliset taidot. 2008. Teoksessa P. Lyytinen, M. Korkiakangas & H. Lyytinen (toim.). Näkökulmia kehityspsykologiaan: Kehitys kontekstissaan. Helsinki: WSOY, 122–137.
- Rantala, J. 2018. MTV-uutiset. Miksi pojat leikkivät porukoissa ja tytöt kahdestaan? Lastenpsykiatrin mukaan syy saattaa olla vanhemmissa. Viitattu 14.1.2020 & 13.3.2020. <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/lastenpsykiatri-janna-rantala-vanhemmat-saattavat-huomaamattaan-ohjata-poikia-leikkimaan-porukoissa-ja-tyttoja-kahdestaan/6791018#gs.d6nxzg>
- Reinikainen, A. 2013. Lastenleirien järjestäminen 7-12-vuotiaille lapsille. Ylivieska: Centria Ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.
- Ritmala, M., Ojanen, T., Siven, T., Vihunen, R. & Vilen, M. 2010. Lapsen aika. 12.–13. painos. Helsinki: WSOYpro OY.
- Rubin, K.H., Bukowski, W., & Parker, J.G. 1998. Peer interactions, relationships, and groups. Teoksessa W. Damon & N. Eisenberg (toim.) Handbook of child psychology, Volume 3: Social, emotional, and personality development. New York: John Wiley & Sons, 619–700.
- Salmivalli, C. 2005. Kaverien kanssa: Vertaissuhteet ja sosiaalinen kehitys. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Seefeldt, V. D. & Ewing, M. E. 1997. Youth sports in America: An overview. Viitattu 12.1.2020. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED413324.pdf>
- Siekkinen, J. & Silander, M. 1998. Sosiaaliset taidot ja koulukiusaaminen. Jyväskylän yliopisto. Psykologian laitos. Pro gradu -tutkielma.
- Tapionlinna, E., & Torn, M. 2010. Sosiaalisen kehityksen havainnointilomakkeen kehittäminen 4–5-vuotiaiden lasten vapaan leikin havainnointiin. Vantaa: Laurea-ammattikorkeakoulu.
- Telama, R. & Polvi, S. 2005. Liikunnan sosiaalinen merkitys. Teoksessa I. Vuori, S. Taimela & U. Kujala (toim.) Liikuntalääketiede. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim, 628–638.
- Tiirikainen, M. & Konu, A. 2013. Miksi lapset ja nuoret katoavat liikunta- ja urheiluseuroista murrosiässä. Julkaisussa: Miksi murrosikäinen luopuu liikunnasta? Helsinki: Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2013:3., 32–44.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2011. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

University of Tampere. 2007. Muuttujien mittaaminen. Viitattu 18.3.2020.
[https://www.fsd.uta.fi/metelmaopetus/mittaaminen/ominaisuu-
det.html](https://www.fsd.uta.fi/metelmaopetus/mittaaminen/ominaisuu-
det.html)

Uusihaka, H. 2018. Joukkueurheilu vaikuttaa sosiaaliseen kehitykseen. Vaasa:
Vaasan ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

LIITTEET

Liite 1. Tutkimuskyselyn saatekirje

Arvoisa joukkueurheilijan huoltaja,

olen 3. vuoden luokanopettajaopiskelija Jyväskylän yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnasta. Teen opinnäytetyötä 7–9-vuotiaiden joukkueurheilua harrastavien lasten itsearvioiduista sosiaalista taidoista. Lisäksi toimin Honsun mikropoikien päävalmentajana Jyväskylässä. Koripallo valikoitui tutkimuksen kohdelajiksi oman peli- ja valmennusurani pohjalta sekä viime vuosina maamme nousujohteisen harrastajamäärän perusteella. Opinnäytetyötäni ohjaa yliopistonlehtori, LitT Leena Aarto-Pesonen (puh. +358408053941; leena.aarto-pesonen@jyu.fi).

Tämän tutkimuksen päätavoitteena on saada tietoa 7–9-vuotiaiden joukkueurheilua harrastavien lasten itsearvioitujen sosiaalisten taitojen tasosta sekä taitojen yhteydestä joukkueurheilunharrastamiseen. Joukkue toimii tässä sosiaalisten tilanteiden mahdollistajana ns. kenttänä. Tutkimuksessa on tarkoitus myös selvittää vaikuttavatko sukupuoli, ikä tai harrastetut vuodet joukkueurheilun parissa itsearvioitujen sosiaalisten taitojen tasoon.

Toivon saavani opinnäytetyöhöni liittyvään kyselyyn vastauksia 7–9-vuotiailta koripallon harrastajilta. Kyselyvastauksista koostuvaa aineistoa voidaan käyttää myös jatkotutkimuksessa saman aiheen puitteissa. Tutkimukseen osallistuminen on kertaluontoista, eikä se vaadi valmistautumista tai perehtymistä aiheeseen. Kyselyyn vastaaminen kestää 5–10 minuuttia. Kyselyyn vastaamisen toivotaan olevan mahdollisimman todenmukaista ja rehellistä. Vanhemmat saavat olla mukana kyselyn täytössä ja kysymysten lukijana, mutta vastaukset pitää tulla lapsen omien ajatuksien kautta. Korostan, että tutkittavia ei yksilöllistetä lainkaan, jolloin kyselyyn vastaaminen on täysin anonyymia.

Tämä saatekirje on lähetetty Puhu Junioreiden ja Hongikon Nuorisoseuran Urheilijoiden joukkueiden valmentajien toimesta näille junioripelaaajien huoltajille. Vastaukset tallentuvat kyselyyn täysin anonymisti, toisin sanoen kyselyn vastausta ja vastaajan sähköpostiosoitetta ei voida yhdistää tutkimuksen missään vaiheessa. Tutkimukseen vastaaminen antaa suostumuksen käyttää vastauksianne tutkimusaineistona. Toivon, että vastaisitte kyselyyn 07.03.2020 mennessä. Lämmin kiitos kyselyyn vastaamisesta ja siten tutkimukseni toteutuksen tukemisesta, hyvää talven jatkoa ja tsemppiä treeneihin sekä peleihin.

Ystävällisin terveisin,

Matias Vähätörmä

Puh. +358 504315686

majumiva@student.jyu.fi

Kyselyyn pääset vastaamaan oheisesta linkistä: <https://link.webropolsurveys.com/S/CC7DD95A607709F0>

Liite 2, 1/5. Tutkimuskysely

Sosiaaliset taidot joukkueurheilussa**Taustatietosi****1. Sukupuoli ***

- Tyttö
 Poika

2. Ikä *

- 7-vuotta
 8-vuotta
 9-vuotta

3. Harrastetut vuodet *

- 1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9

OMAT SOSIAALISET TAITOSI

Seuraavaksi tulee kysymyksiä sinun sosiaalsiin taitoihin liittyen.
Mieti vastauksiasi joukkueurheilun näkökulmasta.

Merkitse sinua eniten kuvaava vaihtoehto.

Liite 2, 2/5.

Valitse 1, jos **et koskaan** osaa käyttää tätä taitoa

Valitse 2, jos **tuskin koskaan** osaat käyttää tätä taitoa

Valitse 3, jos **joskus** osaat käyttää tätä taitoa

Valitse 4, jos **lähes aina** osaat käyttää tätä taitoa

Valitse 5, jos **aina osaat** käyttää tätä taitoa

4. Kuunteleminen *

	1	2	3	4	5
Pystyn kiinnittämään huomioni puhujaan (valmentaja/joukkuekaveri)	☐	☐	☐	☐	☐

5. Keskustelun aloittaminen *

	1	2	3	4	5
Pystyn aloittamaan keskustelun joukkueenjäsenieni tai/ja valmentajani kanssa	☐	☐	☐	☐	☐

6. Kysyminen *

	1	2	3	4	5
Uskallan kysyä (valmentajalta/joukkuekaverilta) apua	☐	☐	☐	☐	☐

7. Kiittäminen *

	1	2	3	4	5
Pystyn kertomaan joukkueelleni, että olen kiittollinen jostain asiasta.	☐	☐	☐	☐	☐

OMAT SOSIAALISET TAITOSI

Merkitse sinua eniten kuvaava vaihtoehto.

Valitse 1, jos **et koskaan** osaa käyttää tätä taitoa

Liite 2, 3/5.

Valitse 2, jos tuskin koskaan osaat käyttää tätä taitoa

Valitse 3, jos joskus osaat käyttää tätä taitoa

Valitse 4, jos lähes aina osaat käyttää tätä taitoa

Valitse 5, jos aina osaat käyttää tätä taitoa

8. Esittäytyminen *

	1	2	3	4	5
Pystyn esittelemään itseni uudelle joukkueen jäsenelle	☐	☐	☐	☐	☐

9. Muiden esitleminen *

	1	2	3	4	5
Autan joukkueen muita jäseniä esittelemään toisensa	☐	☐	☐	☐	☐

10. Kohteliaisuuksien sanominen *

	1	2	3	4	5
Osaan kertoa toisesta joukkuekaveristani jotain positiivista. (mistä pidän hänessä)	☐	☐	☐	☐	☐

11. Avun pyytäminen *

	1	2	3	4	5
Uskallan pyytää apua, silloin kun tarvitsen sitä	☐	☐	☐	☐	☐

OMAT SOSIAALISET TAITOSI

Merkitse sinua eniten kuvaava vaihtoehto.

Valitse 1, jos et koskaan osaa käyttää tätä taitoa

Valitse 2, jos tuskin koskaan osaat käyttää tätä taitoa

Liite 2, 4/5.

Valitse 3, jos **joskus** osaat käyttää tätä taitoa

Valitse 4, jos **lähes aina** osaat käyttää tätä taitoa

Valitse 5, jos **aina osaat** käyttää tätä taitoa

12. Anteeksi pyytäminen *

	1	2	3	4	5
Sanon/Pyydän anteeksi, jos olen loukannut toista	☐	☐	☐	☐	☐

13. Avun antaminen *

	1	2	3	4	5
Autan joukkuekaveria, jos hän sitä kaipaa	☐	☐	☐	☐	☐

14. Tunteiden tiedostaminen ja tunnistaminen *

	1	2	3	4	5
Tunnistan ja tiedostan omat tunteeni	☐	☐	☐	☐	☐

15. Tunteiden ilmaisu *

	1	2	3	4	5
Pystyn ilmaisemaan tunteeni avoimesti	☐	☐	☐	☐	☐

OMAT SOSIAALISET TAITOSI

Merkitse sinua eniten kuvaava vaihtoehto.

Valitse 1, jos **et koskaan** osaa käyttää tätä taitoa

Valitse 2, jos **tuskin koskaan** osaat käyttää tätä taitoa

Valitse 3, jos **joskus** osaat käyttää tätä taitoa

Valitse 4, jos **lähes aina** osaat käyttää tätä taitoa

Valitse 5, jos **aina osaat** käyttää tätä taitoa

Liite 2, 5/5.

16. Itsensä palkitseminen (positiivinen minäkäsitys) *

	1	2	3	4	5
Pystyn palkitsemaan itseni, kun olen ansainnut sen	☐	☐	☐	☐	☐

17. Jakaminen *

	1	2	3	4	5
Pystyn jakamaan kokemuksiani ja lainaamaan tavaroitani joukkuekavereideni kanssa	☐	☐	☐	☐	☐

18. Neuvotteleminen *

	1	2	3	4	5
Löydän ratkaisun, joka on minun ja toisen osapuolen mieleen (kompromissi)	☐	☐	☐	☐	☐

19. Yhteistyökyky *

	1	2	3	4	5
Tulen toimeen kaikkien kanssa iästä tai sukupuolesta riippumatta	☐	☐	☐	☐	☐

Liite 3. Sukupuolitettujen ikäluokkien vertailu itsearvioituissa sosiaalisissa taidoissa

		Ikä	n	Mean Rank	<i>df</i>	X^2	p	η^2
1 Tyttö	Sosiaaliset taidot	7 vuotta	2	4,0	2	2,411	.300	.282
		8 vuotta	4	3,25				
		9 vuotta	1	7,0				
2 Poika	Sosiaaliset taidot	7 vuotta	3	13,83	2	0,253	.881	.063
		8 vuotta	7	11,71				
		9 vuotta	13	11,73				